Handläggare
Eriksson Per

Datum
2015-11-06

Diarienummer
KSN-2015-1931

Kommunstyrelsen

Handlingsprogram för förebyggande verksamhet och räddningstjänst enligt lag (2003:778) om skydd mot olyckor

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta

att anta handlingsprogram enligt lag om skydd mot olyckor enligt räddningsnämndens förslag.

Ärendet

Lag (2003:778) om skydd mot olyckor anger att varje kommun ska ha ett handlingsprogram för förebyggande verksamhet (3 kap, 3§) och ett för räddningstjänst (3 kap, 8§). Det finns inget som hindrar att programmen upprättas som ett gemensamt dokument.

Räddningsnämnden, som är en gemensam nämnd för Tierps, Uppsala och Östhammars kommuner, har överlämnat förslag till handlingsprogram till kommunernas fullmäktige. **Bilaga.**

Handlingsprogrammet har flera syften. Ett är att tala om vilka mål som ska gälla på lokal nivå för att åstadkomma ett likvärdigt och tillfredsställande skydd mot olyckor samt hur räddningstjänsten organiseras så att insatserna kan genomföras inom godtagbar tid och på ett effektivt sätt. Övriga syften är bland annat att ange hur verksamheten är organiserad, planerad och resurssatt, samt ange hur samverkan sker.

Handlingsprogram för 2016-2019 är:

1. Utveckla samarbeten med andra samhällsaktörer för att minska antalet och effekterna av bränder och andra olyckor
2. Stärka förmågan till krisberedskap
3. Återuppta planering för civilförsvar och räddningstjänst under höjd beredskap
4. Stärka skyddet mot bränder och olyckor på landsbygd och glesbygd genom lokala aktörer
5. Verka för att riskhänsyn tas i samhällsplaneringen
6. Stärka den enskildes förmåga till riskmedvetet beteende och kunskap att handla vid bränder och olyckor genom information, rådgivning och utbildning

7. Bryta olycksförlopp i ett så tidigt skede som möjligt genom att tillgängligheten till och effektiviteten av räddningsinsatser ska förbättras
8. Utveckla förmågan att förebygga och hantera bränder och olyckor

Av de uppdrag kommunen ges i lagen ansvarar räddningsnämnden för uppdragen att underlätta för den enskilde att ta sitt ansvar, utföra tillsyn över brandskydd, att genomföra räddningsinsatser samt att undersöka och lära från den och avslutningsvis för att brandskyddskontroll och rengöring utförs. Uppdraget samordningsansvar för skydd mot olyckor ligger kvar i respektive kommun. I Uppsala kommun har kommunstyrelsen det ansvaret.

Kommunerna Tierp och Östhammar kommer att fatta beslut i ärendet under november eller december månad.

Föredragning
Räddningsnämndens arbete med handlingsprogrammet har skett genom omfattande dialog med medarbetare och medborgare. Förutom att ge en ökad förståelse och insikt i allmänhetens förväntningar på räddningstjänstens verksamhet har det bidragit till bättre förståelse för och förutsättningar att arbeta mot de i handlingsprogrammet beslutade målen. Handlingsprogrammet baseras även på en uppdaterad riskanalys för de tre kommunerna.

Samordningsansvaret skiljer sig från de övriga uppdragen i lagen, då det syftar på fler än de olyckor som föranleder räddningsinsatser. Här avses att kommunerna ska ta ett bredare grepp om skyddet mot oönskade händelser och även inkludera sådant som inte uppfyller räddningstjänstkriterierna, som fallskador, cykelolyckor, halkolyckor, barnolycksfall, planera för samhällsstörning m.m. I samordningsansvaret ligger också att alla kommunens nämnder och bolag ska genomföra riskanalyser inom säkerhetsrelaterade områden.

Kommunstyrelsen kommer under 2016 arbeta med samordningsansvaret för de olyckor som inte föranleder räddningsinsats. Detta arbete kommer involvera alla nämnder och bolag. Ett av kommunalfullmäktige antaget handlingsprogram kommer att följas upp kontinuerligt varför nämndernas arbete med programmet kommer att föreslås rapporteras i det årliga bokslutsarbetet.

Ekonomiska konsekvenser
Nämndernas åtgärder får rymmas inom de av kommunfullmäktige fastställda ekonomiska ramarna.

Kommunledningskontoret

Joachim Danielsson
Stadsdirektör

Christoffer Nilsson
Chef kommunledningskontoret

RÄDDNINGSNÄMNDEN

Akt:
Dnr: RÄN-2015-0170

Datum
2015-10-07

Tierps kommunfullmäktige
Uppsala kommunfullmäktige
Östhammars kommunfullmäktige

Handlingsprogram för förebyggande verksamhet och räddningstjänst enligt lag (2003:778) om skydd mot olyckor

Förslag till beslut
Räddningsnämnden för Tierps, Uppsala och Östhammars kommuner föreslår kommunfullmäktige i respektive kommun

att anta bifogat förslag till *Handlingsprogam 2016-2019* att gälla för räddningsnämndens verksamhet från 2016-01-01 och därmed ersätta Handlingsprogram 2012-2015.

Bakgrund
Enligt lag (2003:778) om skydd mot olyckor ska kommunen för varje mandatperiod besluta om ett handlingsprogram för förebyggande verksamhet och ett för räddningstjänst. Räddningsnämnden har tagit fram ett förslag till handlingsprogram för de kommunala uppdrag som åligger brandförsvaret enligt denna lag och i det avtal som reglerar nämndens verksamhet. Fastställande av handlingsprogram ska göras av kommunfullmäktige.

Av de uppdrag kommunen ges i nämnda lag ansvarar räddningsnämnden för uppdragen att *underlätta för den enskilde att ta sitt ansvar*, *utföra tillsyn över brandskydd*, att *genomföra räddningsinsatser* samt att *undersöka och lära från dem* och avslutningsvis för att *brandskyddskontroll och rengöring* utförs.

Uppdraget *Samordningsansvar för skydd mot olyckor* ligger kvar i respektive kommun. Räddningsnämnden uppmuntrar respektive kommun att ta fram ett eget handlingsprogram för detta uppdrag.

Processen att ta fram handlingsprogrammet har skett med hög delaktighet från nämnden och förvaltningens personal. Även allmänheten har tillfrågats i den medborgardialog som genomförts. Målen i handlingsprogrammet utgår från den uppdaterade riskanalysen, medborgar- och medarbetardialogen och i möjligaste mån kommunernas mål- och budgetdokument.

Postadress: Uppsala kommun, Räddningsnämnden • 753 75 Uppsala
Telefon: 018-727 00 00 (växel) • Fax: 018-727 30 19
E-post: raddningsnamnden@uppsala.se
www.uppsala.se

Förslaget till handlingsprogram har genomgått samrådsremiss i kommunerna och med samverkande myndigheter.

Uppsala 12 oktober 2015

Patrik Kjellin
Ordförande räddningsnämnden

Anders Ahlström
Brandchef

Uppsala KOMMUN

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL

Räddningsnämnden

Sammanträdesdatum 2015-10-07

Plats och tid: Viktoria, Almungevägen 33, Uppsala
Gruppmöte: 17.00 – 18.00
Nämndmöte: 18.00 – 19.15

Ordinarie:

Patrik Kjellin (S), ordförande
Anders Gustafsson (S)
Daniel Enholm (M)
Maria Jansson (M)
Terence Hongslo (MP)
Stefan Edelsvärd (FP)
Lennart Owenius (M)
Miranda Cox (V)
Jonas Nyberg (S)
Sven Lokander (M)
Sigurd Mattsson (C)
Tord Andersson (S)

Ersättare:

Rachid Alhajeh (S)
Sanna Sundvall (MP)
Christian Hermanson (KD)
Tor Bergman (M)
Christofer Blomstedt (M)

Övriga deltagande: Solweig Wiktorsson sekreterare, Anders Ahlström brandchef, Anders Fridborg bitr. brandchef, Mikael Lundkvist ekonomichef.

Utses att justera

Justeringens plats och tid: Viktoria 2015-10-12

Underskrifter

Sekreterare ..... Paragraf 75 - 88
Solweig Wiktorsson

Ordförande .....
Patrik Kjellin

Justerande .....
Tord Andersson

ANSLAG/BEVIS

Protokollet är justerat. Justeringen har tillkännagivits genom anslag

Organ: Räddningsnämnden

Sammanträdesdatum: 2015-10-07

Datum för anslags uppsättande: 2015-10-13

Datum för anslags nedtagande: 2015-11-02

Besvärstiden utgår: 2015-11-03

Förvaringsplats för protokollet: Brandförsvaret, Viktoria

Underskrift .....
Solweig Wiktorsson

Justerandes sign			Utdragsbestyrkande

§ 82

Beslut att föreslå kommunerna besluta att fastställa Handlingsprogram 2016-2019

Beslut

att föreslå respektive kommuns kommunstyrelse besluta att föreslå respektive kommunfullmäktige att besluta att anta förslag till Handlingsprogam 2016-2019 att gälla från 2016-01-01 och därmed ersätta Handlingsprogram 2012-2015.

Bakgrund

Enligt lag (2003:778) om skydd mot olyckor ska kommunen för varje mandatperiod besluta om ett handlingsprogram för förebyggande verksamhet och ett för räddningstjänst.
Räddningsnämnden har tagit fram ett förslag till handlingsprogram för de kommunala uppdrag som åligger brandförsvaret enligt denna lag och i det avtal som reglerar nämndens verksamhet.
Av de uppdrag kommunen ges i nämnda lag ansvarar räddningsnämnden för uppdragen att *underlätta för den enskilde att ta sitt ansvar*, *utföra tillsyn över brandskydd*, att *genomföra räddningsinsatser* samt att *undersöka och lära från dem* och avslutningsvis för att *brandskyddskontroll och rengöring* utförs. *Samordningsansvaret för skydd mot olyckor* ligger kvar i respektive kommun.
Processen att ta fram handlingsprogrammet har skett med hög delaktighet från nämnden och förvaltningens personal. Även allmänheten har tillfrågats i den medborgardialog som genomförts. Målen i handlingsprogrammet utgår från den uppdaterade riskanalysen, medborgar- och medarbetardialogen och i möjligaste mån kommunernas mål- och budgetdokument.
Handlingsprogrammet skickades på samrådsremiss i juni. Vid samrådstidens slut hade 23 svar kommit in. Svaren finns redovisade i dokumentet *Sammanfattning av remissvar* tillsammans med brandförsvarets kommentarer kring hur remissvaren tagits omhand.
Med stöd av dessa svar har handlingsprogrammet reviderats och justerats där så bedömts lämpligt. Ändringar och justeringar finns redovisade i dokument *Ändringar införda i Handlingsprogram 2016- 2019.*
Handlingsprogrammet är därmed – med räddningsnämndens godkännande – redo att tillställas respektive kommuns beslutande församling för fastställande.

Till ärendet hör handlingarna
A) Handlingsprogram för Räddningsnämnden, 2016-2019
B) Ändringar och tillägg
C) Sammanfattning av remissvar

UPPSALA BRANDFÖRSVAR. I SAMHÄLLETS TJÄNST SEDAN 1892

HANDLINGSPROGRAM

FÖR FÖREBYGGANDE VERKSAMHET OCH RÄDDNINGSTJÄNST ENLIGT LAGEN (2003:778) OM SKYDD MOT OLYCKOR FÖR TIDSPERIODEN 2016-2019

VI SAMVERKAR I EN GEMENSAM RÄDDNINGSNÄMND

TIERPS KOMMUN · Uppsala KOMMUN · ÖSTHAMMARS KOMMUN – EN DEL AV ROSLAGEN

Postadress: Uppsala kommun, Räddningsnämnden, 753 75 Uppsala
Telefon: 018-727 30 00 (växel) • Fax: 018-727 30 19
E-post: brandforsvaret@uppsala.se
www.uppsala.se

Sammanfattning

Alla kan drabbas av en brand eller olycka. Räddningsnämndens verksamhet syftar till att skapa en trygg och säker miljö för de som bor, verkar och vistas i kommunerna Tierp, Uppsala och Östhammar – oavsett kön eller könsuttryck, ålder, sexuell läggning, etnisk tillhörighet, funktionsnedsättning, trosuppfattning eller annan omständighet.

För att nå handlingsprogrammets inriktningsmål och uppnå en trygg och säker miljö förutsätts samverkan och samarbete med flera aktörer.

Inriktningsmål för 2016-2019 är:

1. **Utveckla samarbeten med andra samhällsaktörer för att minska antalet och effekterna av bränder och andra olyckor**
2. **Stärka förmågan till krisberedskap**
3. **Återuppta planering för civilförsvar och räddningstjänst under höjd beredskap**
4. **Stärka skyddet mot bränder och olyckor på landsbygd och glesbygd genom lokala aktörer**
5. **Verka för att riskhänsyn tas i samhällsplaneringen**
6. **Stärka den enskildes förmåga till riskmedvetet beteende och kunskap att handla vid bränder och olyckor genom information, rådgivning och utbildning**
7. **Bryta olycksförlopp i ett så tidigt skede som möjligt genom att tillgängligheten till och effektiviteten av räddningsinsatser ska förbättras**
8. **Utveckla förmågan att förebygga och hantera bränder och olyckor**

Uppsala brandförsvar är sedan 2012-01-01 en gemensam organisation för kommunerna Tierp, Uppsala och Östhammar. Detta handlingsprogram enligt Lag (2003:778) om skydd mot olyckor är det andra gemensamma programmet och baseras på en uppdaterad riskanalys för de tre kommunerna.

Riskanalysen visar att det finns tydliga skillnader mellan de tre kommunernas riskbilder. Socioekonomiska faktorer, geografi, infrastruktur och verksamheter skiljer sig mycket åt, vilket avspeglas i riskerna. Storstad och landsbygd uppvisar stora olikheter. Riskanalysen har fördjupat insikterna för organisationens förutsättningar och utmaningar.

Processen att ta fram ett nytt, gemensamt handlingsprogram har skett genom omfattande dialog med medarbetare och medborgare. Förutom att ge en ökad förståelse och insikt i allmänhetens förväntningar på räddningstjänstens verksamhet har det bidragit till bättre förståelse för och förutsättningar att arbeta mot de i handlingsprogrammet beslutade målen.

Ett handlingsprogram ska enligt lagen redovisa förmåga och resurser; inte bara så som det ser ut idag utan även vad man avser skaffa. Då både förmåga och resurser är sådana som utvecklas kontinuerligt är det svårt att lämna alltför detaljerade redovisningar av dessa.

Uppsala kommun är värdkommun för räddningsnämnden och nämnden ingår därmed i kommunens styrsystem. Hur handlingsprogrammet förhåller sig till övriga kommunala styrdokument redovisas översiktligt i programmet. Uppsala kommuns verksamhetsstyrningssystem är för närvarande under utveckling. Det är av största vikt att handlingsprogram och verksamhetsplaner bibehåller och gärna fördjupar en tydlig koppling till andra styrande dokument.

Innehållsförteckning

Sammanfattning ... 2
1 Inledning ... 6
2 Processen ... 6
3 Lagstiftning ... 6
4 Nationella mål och styrning av skydd mot olyckor ... 7
4.1 Den enskildes och det offentligas ansvar ... 7
5 Räddningsnämndens uppdrag ... 8
6 Beskrivning av kommunerna ... 10
6.1 Tierps kommun ... 11
6.1.1 Framtidsutveckling ... 11
6.2 Uppsala kommun ... 11
6.2.1 Framtidsutveckling ... 11
6.3 Östhammars kommun ... 12
6.3.1 Framtidsutveckling ... 12
6.4 Trafikutveckling ... 12
6.5 Riskobjekt i området ... 12
6.5.1 Seveso ... 13
6.5.2 Farlig verksamhet ... 13
6.5.3 Hamnar och deras gränser i vatten ... 13
6.5.4 Brandvattenförsörjning ... 14
7 Sammanfattning av riskanalys ... 15
7.1 Vanligt förekommande olyckor ... 15
7.1.1 Brand i byggnad ... 17
7.1.2 Brand ej i byggnad ... 17
7.1.3 Trafikolyckor ... 17
7.1.4 Drunkning ... 18
7.1.5 Utsläpp av farligt ämne ... 18
7.1.6 IVPA/sjukvårdslarm ... 18
7.1.7 Övrigt ... 18
7.2 Stora oönskade händelser ... 18
7.3 Framtidsutmaningar ... 19
7.4 Slutsatser ... 20
8 Medborgar- och medarbetardialog ... 21
8.1 Medborgardialog ... 21
8.2 Medarbetardialog ... 22
9 Organisation och resurser ... 22
9.1 Organisation och resurser för förebyggande arbete ... 22
9.1.1 Hur den olycksförebyggande verksamheten är ordnad ... 23

9.1.2 Planering av olycksförebyggande verksamhet ... 23
9.1.3 Beskrivning av den olycksförebyggande organisationen ... 23
9.1.4 Tillsyn enligt Lag (SFS 2003:778) om skydd mot olyckor och Lag (SFS 2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor ... 23
9.1.5 Tillståndshantering enligt Lag (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor ... 24
9.1.6 Information och rådgivning ... 24
9.1.7 Extern utbildning ... 24
9.1.8 Samverkan ... 24
9.1.9 Rengöring och brandskyddskontroll ... 24
9.2 Förmåga att genomföra räddningsinsatser ... 25
9.2.1 Snabbhet ... 26
9.2.2 Insatskapacitet ... 30
9.2.3 Uthållighet ... 32
9.2.4 Samverkan ... 32
9.2.5 Ledning av insatser ... 32
9.2.6 Alarmering och kommunikation ... 33
9.2.7 Förmåga vid höjd beredskap ... 33
9.2.8 Varning och information till allmänheten ... 34
9.2.9 Dimensionering av byggnadstekniskt brandskydd utifrån brandförsvarets insatsförmåga 35
9.2.10 Undersöka och lära av inträffade olyckor ... 35
10 Mål 2016-2019 ... 35
10.1 Kommunernas inriktningsmål för 2016-2019 ... 36
10.2 Måluppföljning ... 37
11 Kompletterande styrdokument ... 37

Ordlista

Anspänningstid – Tiden från att ett larm går till dess att fordonen lämnar brandstationen
FiP – Första insatsperson. RiB-personal med eget fordon i hemmet som åker direkt till olycksplats utan att passera brandstation
Insatstid – Tiden från att ett larm går till dess att första enheten är framme vid olyckan
LSO – Lag (SFS 2003:778) om skydd mot olyckor
LBE – Lag (SFS 2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor
RiB – Räddningspersonal i beredskap

1 Inledning

Lag (2003:778) om skydd mot olyckor (LSO) säger att varje kommun ska ha ett handlingsprogram för förebyggande verksamhet (3 kap, 3§) och ett för räddningstjänst (3 kap, 8§). Det finns inget som hindrar att programmen upprättas som ett gemensamt dokument.

Handlingsprogrammet har flera syften. Ett viktigt sådant är att tala om hur kommunen ska arbeta för att uppnå de nationella målen, det vill säga vilka mål som ska gälla på lokal nivå för att åstadkomma ett likvärdigt och tillfredsställande skydd mot olyckor samt hur räddningstjänsten organiseras så att insatserna kan genomföras inom godtagbar tid och på ett effektivt sätt. Övriga syften är bland annat att ange hur verksamheten är organiserad, planerad och resurssatt, samt ange hur samverkan sker.

Räddningsnämnden är en gemensam nämnd för Tierps, Uppsala och Östhammars kommuner. Uppsala kommun är värdkommun för nämnden. Räddningsnämnden bedriver verksamhet i de tre kommunerna inom ramen för ett avtal och ett nämndreglemente. Uppsala brandförsvar är en förvaltning inom Uppsala kommun som svarar under räddningsnämnden.

2 Processen

Den gemensamma nämnden bildades 1 januari 2012. Detta är nämndens andra handlingsprogram under denna form. Arbetet med framtagandet av handlingsprogrammet har följt samma mönster som det tidigare programmet. Riskanalysen har uppdaterats, breddats, fördjupats och delvis omarbetats under 2014-2015. Räddningsnämnden har under en workshop i februari tagit del av riskanalysen och bidragit med sitt perspektiv. Analysen har fastställts av räddningsnämnden den 2015-03-31.

En intern dialog med all heltidspersonal och företrädare för RiB-personalen har förts under mars-april, där förmågebedömning har varit en viktig del. Riskanalysen har också utgjort ett underlag till den medborgardialog som genomförts under april-maj. En enklare utställning som stått i de tre kommunerna har sammanfattat riskanalysen, och i en enkät har allmänheten fått lämna synpunkter på brandförsvarets prioriteringar. Utställningarna har vid några tillfällen bemannats med företrädare för brandförsvarets ledning. Totalt lämnades 190 svar på enkäten.

Förmågebeskrivningen baseras på en sammanvägning av bedömningarna gjorda vid medarbetardialogen, kompletterad med en körtidsanalys som visar hur stor del av verksamhetsområdet som nås med en första resurs inom vissa tider. Dessutom redovisas tid till första förstärkning. Sammantaget ger det en bild av förmågan.

Riskanalysen, medborgardialogen och enkätsvaren, förmågebedömningarna och mål i Uppsala kommuns övergripande ekonomiska- och verksamhetsmässiga styrdokument *Mål och budget* har tillsammans utgjort grund för handlingsprogrammet.

3 Lagstiftning

Lag (SFS 2003:778) om skydd mot olyckor (förkortas LSO) ersatte Räddningstjänstlagen (1986:1102). Syftet med lagen var att gå från detaljreglering till målstyrning och att tydliggöra kommunens roll och ansvar som styrande av skyddet mot olyckor. I vissa delar är dock lagen fortfarande detaljstyrande. Bland annat styr lagen i detalj hur just styrningen av verksamheten ska ske. De två nationella målen som anges i lagen föreslås till exempel brytas ned till lokala säkerhets- och prestationsmål, oaktat vilken styrmodell kommunen använder sig av.

Lagen riktar sig till tre olika mottagare: den enskilde, kommunen och staten.

Enskilda medborgare har skyldighet att varna och tillkalla hjälp vid en olycka. Ägare eller nyttjanderättshavare ska vidare i skälig omfattning hålla utrustning för släckning av brand och livräddning vid brand eller annan olycka. I vissa fall ska dessutom en skriftlig brandskyddsredogörelse

upprättas och lämnas till kommunen. Vid så kallad farlig verksamhet ställs dessutom krav på att i skälig omfattning hålla eller bekosta beredskap och utrustning för att hindra och begränsa skador till följd av verksamheten.

Kommunens uppdrag är i grunden sex stycken i LSO:

- Tillsyn av den enskildes ansvarstagande (5 kap 1§)
- Underlätta för den enskilde att fullgöra sina skyldigheter enligt lagen genom rådgivning, information m.m. (3 kap 2§)
- Sotning och brandskyddskontroll (3 kap 4§)
- Genomföra räddningsinsatser (3 kap 7§)
- Lära och utvecklas genom att undersöka olycksorsak och insatsers genomförande (3 kap 10§)
- Samordna verksamheten enligt lagen (1 kap 6§, 3 kap 1§)

Samordningsansvaret skiljer sig från de övriga uppdragen i lagen, då det syftar på fler än de olyckor som föranleder räddningsinsatser. Här avses att kommunerna ska ta ett bredare grepp om skyddet mot oönskade händelser och även inkludera sådant som inte uppfyller räddningstjänstkriterierna, som fallskador, klämskador, cykelolyckor, halkolyckor m.m.

Staten har enligt LSO ett räddningstjänstansvar för fjällräddning, flygräddning, sjöräddning, eftersökning av försvunna personer i andra fall, miljöräddningstjänst till sjöss och räddningstjänst vid utsläpp av radioaktiva ämnen. Ansvarig myndighet anges i förordning om skydd mot olyckor. Staten utövar dessutom genom Länsstyrelsen tillsyn över kommunernas efterlevnad av sina skyldigheter.

4 Nationella mål och styrning av skydd mot olyckor

Den övergripande målsättningen med lagen uttrycks i förarbetena som att **"Det måste bli färre som dör, färre som skadas och mindre som förstörs"**. Av sammanhanget framgår att det är i samband med olyckor som avses. Denna övergripande målsättning mynnar ut i två nationella mål:

- Bestämmelserna i denna lag syftar till att i hela landet bereda människors liv och hälsa samt egendom och miljö ett med hänsyn till de lokala förhållandena tillfredsställande och likvärdigt skydd mot olyckor. (LSO 1 kap 1§)
- Räddningstjänsten skall planeras och organiseras så att räddningsinsatserna kan påbörjas inom godtagbar tid och genomföras på ett effektivt sätt. (LSO 1 kap 3§).

Med likvärdigt skydd menas inte lika skydd, påpekas i förarbetena. "En anpassning av det allmännas verksamhet enligt lagen får ske till de lokala förhållandena", vilket innebär att olika kombinationer av insatser bör användas för att möta det lokala hjälpbehovet.

Det är dessa mål som enligt förarbetena ska brytas ned till lokalt anpassade säkerhets- och prestationsmål. Säkerhetsmålen ska ange det eftersträvade tillståndet man vill uppnå. Prestationsmålen är ofta mätbara och styr de prestationer som i sin tur antas leda till uppfyllandet av säkerhetsmålen. I propositionen anges att en nämnd kan ges befogenhet att under perioden anta närmare riktlinjer för hur handlingsprogrammet ska tillämpas utifrån fullmäktiges övergripande riktlinjer.

4.1 Den enskildes och det offentligas ansvar

Skyddet mot olyckor och hela området samhällsskydd och beredskap är beroende av att flera aktörer på olika nivåer. Utgångspunkten är dock alltid den enskilde, antingen i form av individer eller organisationer, företag eller liknande. Den enskildes förmåga att förebygga och hantera bränder och olyckor, liksom att motstå olika kriser, är avgörande för samhällets samlade förmåga. En principiell skiss över ansvarsförhållanden presenteras nedan, utan att göra anspråk på att vara heltäckande.

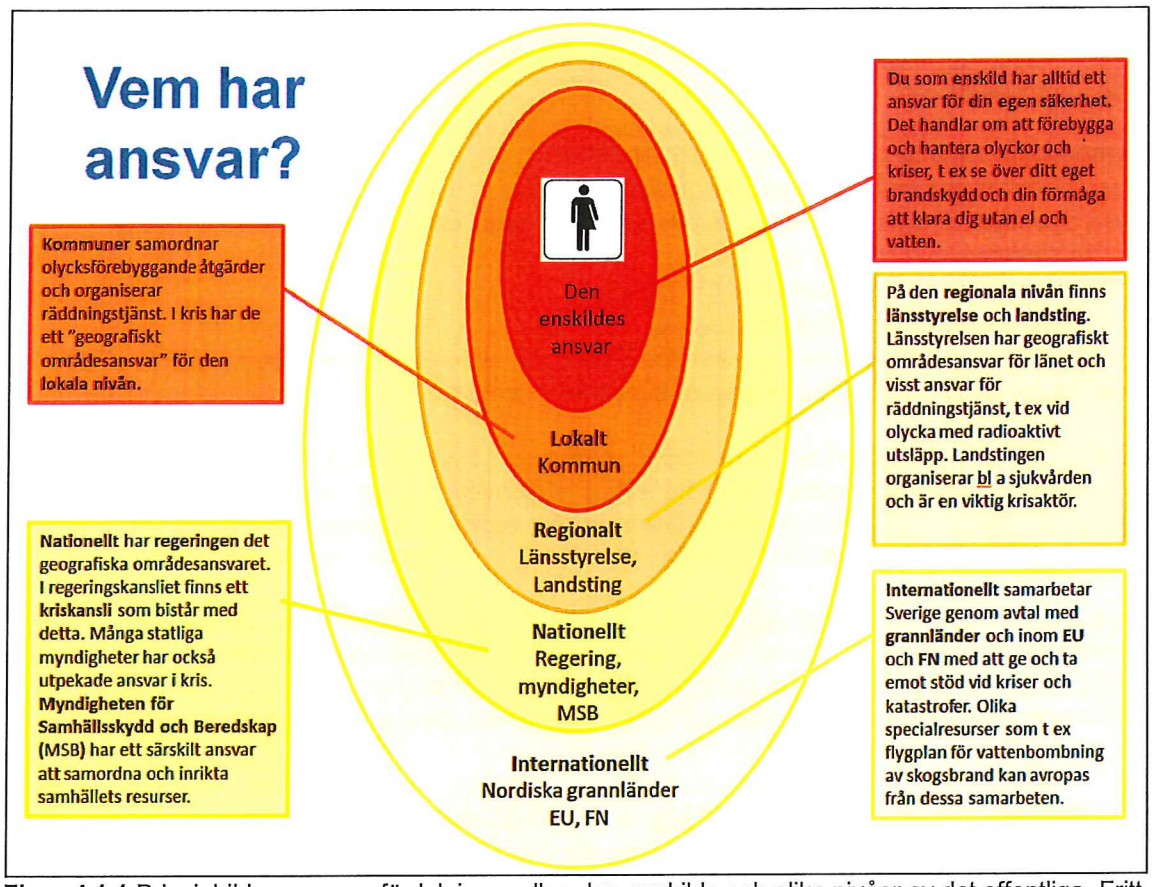

Figur 4.1.1 Principbild av ansvarsfördelning mellan den enskilde och olika nivåer av det offentliga. Fritt efter Johansson, 2013 (*Societal risk and safety management*, Dissertation, Karlstad universitet)

5 Räddningsnämndens uppdrag

Räddningsnämnden svarar enligt ett särskilt samverkansavtal för räddningstjänst i kommunerna Tierp, Uppsala och Östhammar i enlighet med vad som åvilar kommunerna enligt LSO. Huvudansvaret för samordning av kommunernas arbete med skydd mot olyckor ligger dock kvar i respektive kommun (LSO 1 kap 6§, 3 kap 1§).

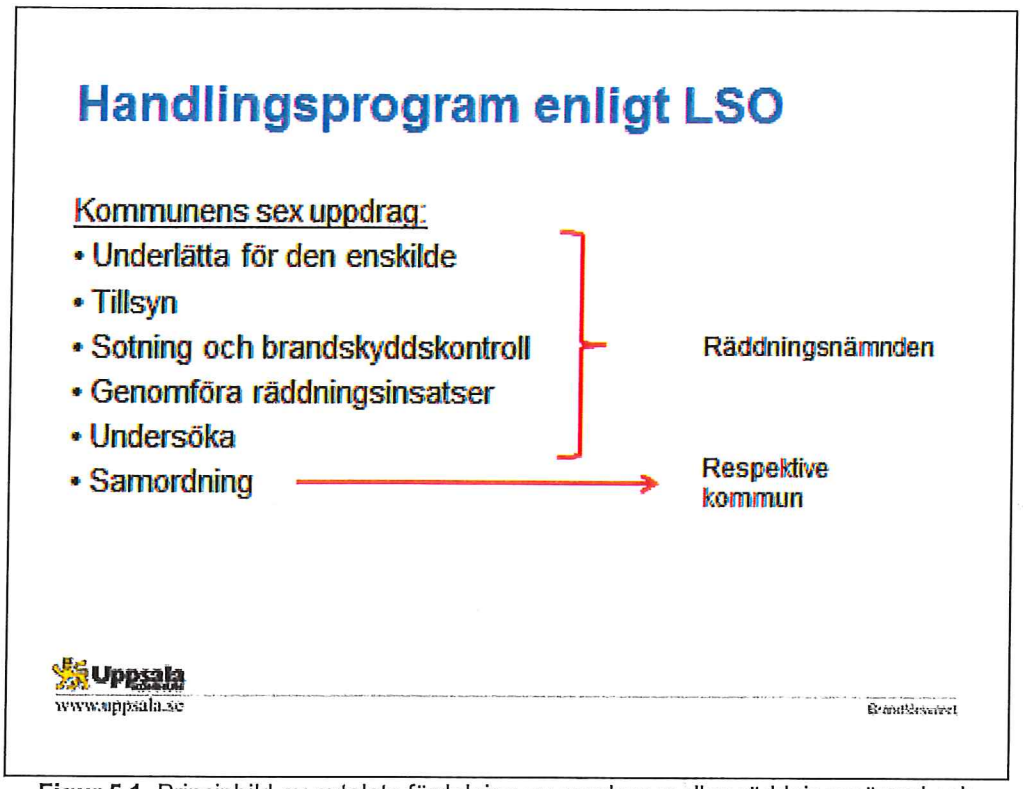

Figur 5.1. Principbild av avtalets fördelning av uppdrag mellan räddningsnämnd och medlemskommunerna.

Brandförsvarets verksamhet styrs av en gemensam nämnd med Uppsala kommun som värdkommun. Utöver uppdraget inom LSO ska den gemensamma nämnden också svara för tillståndsgivning och tillsyn enligt Lag (SFS 2010:1011) om brandfarliga och explosiva (förkortas LBE) varor samt i tillämpliga delar för kommunernas uppgifter enligt Lag (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor. Nämnden ska också inom sitt kompetensområde stödja andra nämnders arbete inom främst Lag (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap och Plan- och bygglagen (2010:900) samt i frågor som kommunerna i övrigt efterfrågar.

Handlingsprogrammet är ett av flera program och policyer inom Uppsala kommun. Det övergripande styrdokumentet i kommunen är *Mål och budget*. Inriktningarna i *Mål och budget* för räddningsnämndens verksamhet har tagits fram i dialog med nämnden.

Styrningen av Uppsala kommuns verksamhet är under utveckling. Det är av största vikt att handlingsprogrammet och verksamhetsplanerna fortsätter att vara sammankopplade med övergripande inriktningar.

Säkerhetsmålen i handlingsprogrammet har arbetats fram av den gemensamma räddningsnämnden vilket innebär att styrningen av brandförsvarets verksamhet utgår från samtliga kommuners förutsättningar och behov. Handlingsprogrammets särställning för räddningsnämndens verksamhet ligger i att det är ett styrdokument som enbart och direkt fokuserar på nämndens uppdrag.

6 Beskrivning av kommunerna

Drygt 247 000 människor bor i Tierp, Uppsala och Östhammars kommuner. Befolkningsstatistik framgår av tabell 6.1 och 6.2. Tillsamman har kommunerna en yta på nära 5 300 km^2. Två av Sveriges mest trafiktäta stråk, Ostkustbanan och E4, går genom området. Området som Uppsala brandförsvar täcker framgår i figur 6.1.

Tabell 6.1 Befolkningsstatistik för de tre medlemskommunerna samt riket som helhet. Siffrorna gäller 2013-12-31. *Källa: SCB befolkningsstatistikdatabas.*

Kommun	Folkmängd	Kvinnor (%)	Män (%)	Medelålder (år)	0-17 år (%)	18 - 64 år (%)	65 + år (%)	Med utländsk bakgrund (%)
Uppsala	205 199	50,7	49,3	38,8	19,5	64,5	16,0	22,3
Tierp	20 144	49,4	50,6	43,7	19,1	57,4	23,5	11,2
Östhammar	21 352	48,8	51,2	44,4	18,6	57,0	24,4	9,8
Hela Sverige	9 644 864	50,1	49,9	41,2	20,2	60,3	19,4	20,7

Tabell 6.2. Medelinkomst per kommun 2013. *Källa: SCB.*

Medelinkomst	Kvinnor (tkr)	Män (tkr)	Totalt (tkr)
Uppsala	242	318	279
Tierp	205	280	243
Östhammar	223	315	270
Hela Sverige	237	317	277

Figur 6.1. Tierp, Uppsala och Östhammar kommun.

6.1 Tierps kommun

Tierps kommun är stor till ytan och har en utspridd befolkning. Två av Sveriges mest trafiktäta stråk, Ostkustbanan och E4, går genom kommunen. Landytan är cirka 1 550 km^2, och kuststräckans längd, inräknat öar, är cirka 960 km.

Drygt 20 000 invånare bor i kommunen. Cirka en fjärdedel av befolkningen bor i centralorten Tierp. Utöver Tierp finns tätorterna Mehedeby, Månkarbo, Karlholmsbruk, Skärplinge, Söderfors, Tobo, Upplanda och Örbyhus. Cirka 5700 invånare bor utanför tätorterna på landsbygden.[1]

Tierps kommun är kommunens största arbetsgivare. Landstinget i Uppsala län, Atlas Copco Tools AB, Erasteel Kloster AB samt Habia Cable AB är andra stora arbetsgivare.

Många pendlar till och från Tierp. Cirka 40 procent av de förvärvsarbetande som bor i kommunen pendlar till en arbetsplats utanför kommunen. Inpendlingen är också stor.

6.1.1 Framtidsutveckling

Tierps kommun har de senaste decennierna haft en relativt konstant folkmängd på cirka 20 000 invånare. Under denna tidsperiod har en omfördelning skett från landsbygden till tätorterna. Kommunen anger i Översiktsplan 2010 – 2030 att planeringen för denna tidsperiod ska inriktas på att ta emot en folkökning på 3 000 nya invånare, men att beredskap ska finnas för ytterligare 4 000.[2]

6.2 Uppsala kommun

Uppsala kommun är Sveriges fjärde folkrikaste kommun med drygt 205 000 invånare. Landytan är 2 234 km^2. Centralorten är Sveriges fjärde största tätort med cirka 157 000 invånare. Övriga tätorter är Almunge, Björklinge, Blackstalund, Bälinge, Danmarksby, Gunsta, Gåvsta, Järlåsa, Knutby, Läby, Länna, Lövstalöt, Ramstalund, Skyttorp, Skölsta, Storvreta, Vattholma, Vreta-Ytternäs och Vänge. I övriga tätorter uppgår befolkningen till cirka 23 500 invånare. Utanför tätorterna på landsbygden bor ytterligare cirka 24 500 personer.[3]

De större arbetsgivarna är Uppsala kommun, Landstinget i Uppsala län med Akademiska sjukhuset, Uppsala universitet och Sveriges lantbruksuniversitet. Uppsala är centrum för en stor del av regionens vård, omsorg, utbildning, kultur, handel och service. På Uppsala garnisons område finns bl.a. Försvarsmaktens luftstridsskola och Försvarsmaktens Underrättelse och Säkerhetscentrum.

Uppsala är en gammal lärdomsstad, vilket avspeglas i kulturliv och i kulturmiljöer. Uppsala är också en modern stad med spetskompetens inom områden som bioteknik, IT och materialteknik. Landsbygden präglas av kulturhistoriska bygder med fornlämningar, säteri-, kyrko- och herrgårdsmiljöer.

6.2.1 Framtidsutveckling

Uppsala kommun har de senaste årtiondena stadigt vuxit, denna trend förväntas fortsätta. Fram till 2030 förväntas att kommunens befolkning ökar till mellan 250 000 till 270 000 invånare. Fram till 2050 förväntas befolkningen uppgå till mellan 300 000 och 340 000 invånare, detta innebär en ökning på mellan 75 000 och 135 000 invånare. En sådan ökning innebär att det behövs 43 000 till 72 000 fler bostäder i kommunen[4].

Aktualitetsförklaringen för översiktsplan 2010 anger att ny bebyggelse främst bör tillkomma genom att binda samman bebyggelseområden, förtäta och omvandling av redan bebyggda områden. Den huvudsakliga tillväxten förväntas ske i Uppsala stad, men även landsbygden och övriga tätorter kan

[1] "Fakta om befolkningen i Tierps kommun 2013", www.tierp.se
[2] Översiktsplan 2010 – 2030 för Tierps kommun
[3] Statistikenheten, Kommunledningskontoret, Uppsala kommun. Bearbetningar av SCB-statistik
[4] Inför Översiktsplan 2016 - Aktualitetsförklaring av Uppsalas översiktsplan 2010

komma att växa med cirka 10-15 000 invånare till 2030. Tillväxten utanför Uppsala stad förväntas ske främst i tätorterna[5].

6.3 Östhammars kommun

Östhammars kommun är också en kommun med stor yta och utspridd befolkning. Större delen av kommunens yta används för jord- och skogsbruk. Kustvatten, insjöar och vattendrag upptar också betydande arealer. Landytan är 1503 km^2. Kuststräckans längd, inräknat öar, är cirka 3500 km.

Nästan 21 400 invånare bor i kommunen, och befolkningen är ganska jämnt fördelad i de fem största tätorterna Östhammar, Alunda, Gimo, Öregrund och Österbybruk. Övriga tätorter i kommunen är Dannemora, Hargshamn, Norrskedika och Skoby. Östhammar är den största tätorten med cirka 4 500 invånare. Av befolkningen bor cirka 7 400 invånare på landsbygden utanför tätorterna.[6]

Kommunens stora arbetsplatser är Östhammars kommun, Sandvik Coromant AB och Forsmarks kärnkraftverk AB.

Nästan 3 000 kommuninvånare pendlar till arbeten i andra kommuner. Inpendlingen är även den betydande, cirka 2 200 personer.

Turismen är en viktig näring. Kommunen har områden med stora naturvärden och ett vackert kust- och skärgårdslandskap, som innefattar de gamla hamnstäderna Östhammar och Öregrund. Historiska bruksmiljöer finns i Österbybruk, Forsmark, Gimo och Harg.

6.3.1 Framtidsutveckling

Från 70-talet fram till mitten av 90-talet hade Östhammars kommun en positiv trend med en befolkningsökning på cirka 20 %. I början av 90-talet hade kommunen cirka 22 500 invånare. Sedan 90-talets ekonomiska kris har befolkningsutvecklingen avtagit och visat en svagt negativ trend.

Uppsala län har en förväntad befolkningsutveckling fram till 2030 på cirka 15 %. Om Östhammars kommun följer detta skulle det innebära cirka 3 200 nya invånare. Mot detta kan befolkningsframskrivningen som SCB gör ställas, denna förutsäger att kommunen kommer minska med 230 invånare fram till 2030. Kommunen planerar för att kunna klara av en befolkningsökning på maximalt 4600 personer fram till 2030.[7]

6.4 Trafikutveckling

Trafikverkets rapport *"Prognos för personresor 2030"* anger att trafikarbetet med personbil i Uppsala län kan komma att växa totalt med 40 % fram till 2030, med en årlig tillväxt på cirka 1,7 %. I riket som helhet är prognosen en tillväxt årligen om cirka 1,2 % med en total tillväxt 2030 på 26 %.

Det totala persontransportarbetet för tågtrafiken förväntas öka med 48 % till 2030, detta gäller för hela Sverige. Det totala persontransportarbetet för hela Sverige, oavsett trafikslag och längd på resa förväntas öka med 27 % fram till 2030.[8]

Enligt Trafikverketes rapport *"Prognos för godstransporter 2030"* förväntas godstransporter på väg öka med cirka 1,9 % årligen fram till 2030. För järnvägen förväntas en ökning om 1,6 % årligen fram till 2030[9].

6.5 Riskobjekt i området

Inom Uppsalas brandförsvars område finns ett antal riskobjekt. Med riskobjekt avses här så kallade *Sevesoanläggningar* eller *farliga verksamheter*.

---

[5] Översiktsplan 2010, Uppsala kommun
[6] Befolkningsstatistik Östhammars kommun 2013-12-31, www.osthammar.se
[7] Programsamråd inför översiktsplan 2015, Östhammars kommun.
[8] Prognos för personresor 2030 – Trafikverkets basprognos 2014
[9] Prognos för godstransporter 2030 – Trafikverkets basprognos 2014

6.5.1 Seveso

Anläggningar där stora mängder farliga kemikalier hanteras kan omfattas av krav enligt *Lag (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor*. Lagen har sitt upphov från det så kallade Seveso-direktivet som antagits i EU för att förebygga allvarliga olyckor inom kemiindustrin och begränsa följderna för människor och miljö. I lagstiftningen finns två kravnivåer: låg och hög. Ägarna och verksamheterna har krav på sig att regelbundet genomföra riskanalyser och handlingsprogram för hur allvarliga kemikalieolyckor ska förebyggas. Inom länet finns följande Seveso-anläggningar:

- Vattenfall AB i Uppsala (lägre kravnivån)
- GE Healthcare i Uppsala (lägre kravnivån)
- Forsmarks Kärnkraftverk (lägre kravnivån)
- AB Sandvik Coromant i Gimo (högre kravnivån)
- UL:s Bussdepå i Uppsala (lägre kravnivån).
- Erasteel i Söderfors (tillfällig Sevesoanläggning enligt lägre kravnivån)

6.5.2 Farlig verksamhet

Vid en anläggning där verksamheten innebär fara för att en olycka ska orsaka allvarliga skador på människor eller miljön är anläggningens ägare eller den som utövar verksamheten på anläggningen skyldig att i skälig omfattning hålla eller bekosta beredskap med personal och egendom och i övrigt vidta åtgärder för att begränsa sådana skador enligt LSO 2 kap. 4§. Denna beredskap ska komplettera kommunens beredskap för räddningsinsats. Det är Länsstyrelsen som beslutar vilka anläggningar i länet som omfattas av denna paragraf. Flygplatser som har godkänts enligt 6 kap. 9§ första stycket i luftfartslagen ska också omfattas av 2 kap. §4 enligt LSO. Alla Seveso-anläggningar oavsett kravnivå klassificeras som farliga verksamheter. Länsstyrelsen i Uppsala län har i samråd med brandförsvaret beslutat att betrakta följande anläggningar inom Uppsala brandförsvars område som farlig verksamhet:

- Sandvik Coromant AB
- GE Healthcare AB i Uppsala
- Vattenfall AB i Uppsala
- Forsmark Kärnkraftverk
- Akademiska sjukhuset, helikopterlandningsplatsen
- Untran, södra vallen
- Huvuddammen, Söderfors
- UL:s bussdepå i Uppsala
- Erasteel i Söderfors

Med dessa verksamheter i regionen finns en risk för att farliga utsläpp eller komplicerade bränder kan uppkomma. Sannolikheten för att en olycka ska hända samt konsekvenserna av en olycka på dessa anläggningar minskas något på grund av den omfattande tillsynsverksamheten från olika myndigheter samt höga krav på verksamheternas interna skyddsarbete.

6.5.3 Hamnar och deras gränser i vatten

I LSO framgår det att staten ansvarar för sjöräddning, miljöräddningstjänst och flygräddningstjänst i havet och de stora sjöarna Vänern, Vättern och Mälaren. Undantaget är hamnområde, där kommunen ansvarar för räddningstjänsten. Kommunen fastställer hamnområdets utbredning, efter samråd med berörda statliga myndigheter.

Gräns i vatten, Uppsala kommun

Staten ansvarar för räddningstjänsten på Ekoln, då denna är en del av Mälaren. Gränsen mellan Ekoln och Fyrisån går i linje med den södra kanten av Flottsundsbron, se figur 6.5.3.1. Något kommunalt hamnområde i statligt vatten finns inte i Uppsala kommun.

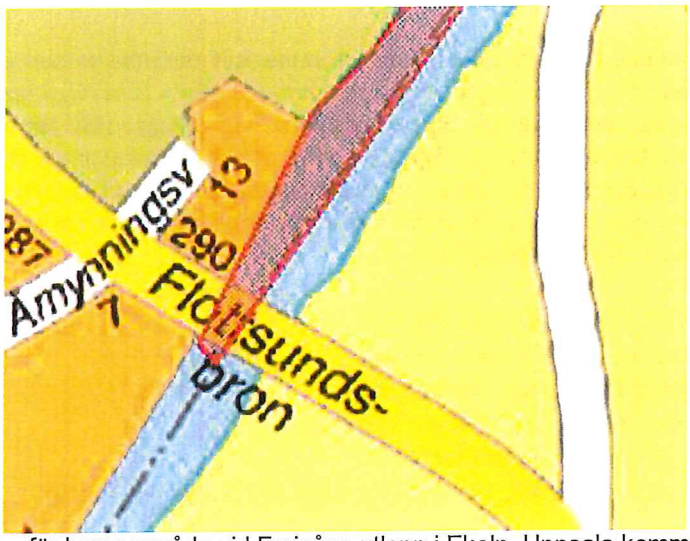

Figur 6.5.3.1 Gräns för hamnområde vid Fyrisåns utlopp i Ekoln, Uppsala kommun (Källa: Uppsala kommun)

Hamnområde Östhammars kommun

I Östhammars kommun finns ett hamnområde i Hargshamn. Det är det enda hamnområdet beslutat av Östhammars kommun och inskrivet i detaljplan, se figur 6.5.3.2.

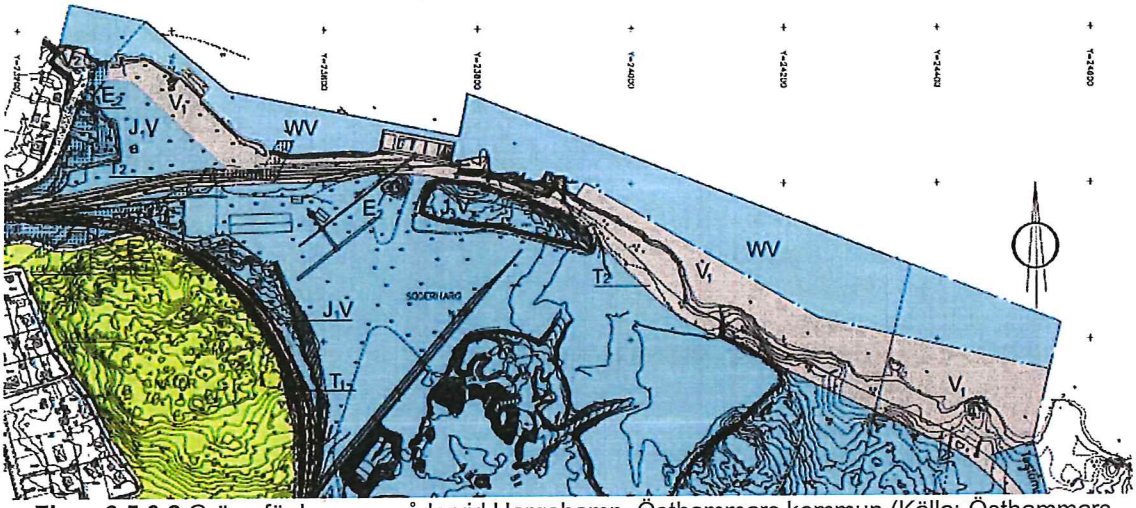

Figur 6.5.3.2 Gräns för hamnområde vid Hargshamn, Östhammars kommun (Källa: Östhammars kommun)

6.5.4 Brandvattenförsörjning

För försörjning av vatten för brandsläckning finns brandposter anslutna till kommunernas ordinarie vattenledningssystem. Brandposternas antal och placering bestäms av kommunernas förvaltningar/bolag med ansvar för vattenförsörjning i samråd med brandförsvaret.

Tekniska förvaltningen i Tierp, Uppsala Vatten och Avfall AB och Medborgarservice Samhällsbyggnad i Östhammar ansvarar för respektive kommuns brandposter i gatumark. Fastighetsägare ansvarar för brandposter på tomtmark. Ansvaret omfattar anläggning, underhåll, tillsyn och snöröjning.

I vissa områden i utkanten av Uppsala tätort tillämpas det så kallade alternativsystemet, vilket innebär att tillgång till brandförsvarets vattenresurser medger glesare anläggning av brandposter. Detta alternativsystem tillämpas inte i industri- eller institutionsområden.

7 Sammanfattning av riskanalys

Detta kapitel är en sammanfattning av riskanalysen som genomförts för detta handlingsprogram, *Riskanalys – underlag för handlingsprogram 2016 – 2019*. Riskanalysen omfattar olyckor som kan leda till räddningsinsats i Tierp, Uppsala och Östhammars kommun. Riskanalysen är ett underlag till handlingsprogrammet såväl som för den årliga verksamhetsplanen.

7.1 Vanligt förekommande olyckor

Antalet räddningsinsatser som genomförts i Uppsala brandförsvars kommuner åren 2007 till 2013 är fördelade enlig figur 7.1. Som framgår av figuren minskade antalet insatser under några år med lägsta värden 2010 och 2012. Uppsala kommun har 2010-2012 haft cirka 1550 insatser årligen. 2013 skedde en ökning till 1708 insatser. Trenden för Östhammar är stadigt minskande, antalet insatser har minskat varje år sedan 2008. Tierp har cirka 270 insatser per år, denna siffra är relativt konstant med endast mindre variationer. Totalt hanterar Uppsala brandförsvar strax över 2000 insatser per år, 2013 hanterades 2164 insatser.

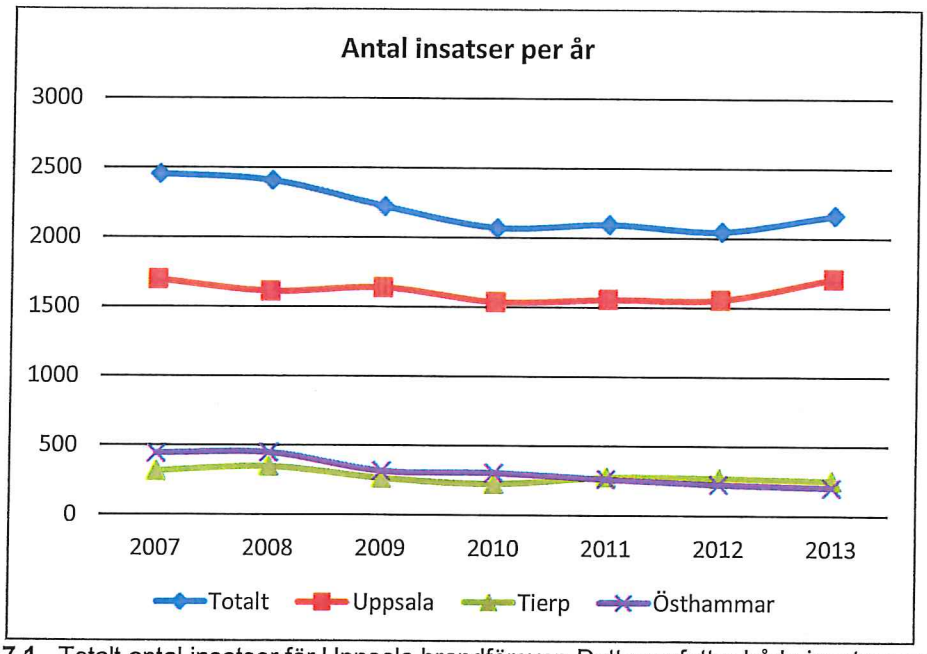

Figur 7.1. Totalt antal insatser för Uppsala brandförsvar. Detta omfattar både insatser som var räddningstjänst enligt LSO såväl som andra uppdrag. *Källa: IDA och Blueplot.*

Bilden ser något annorlunda ut om antalet insatser räknas per 1000 invånare i respektive kommun. Som framgår av figur 7.2 har antalet insatser per 1000 invånare varit relativt konstant i Uppsala kommun sedan 2007. En kraftig minskning i antalet insatser noteras för Östhammars kommun, från att ha haft strax över 20 insatser per 1000 invånare 2008 så har det minskat till färre än 10 insatser per 1000 invånare 2013. En stor del av denna minskning förklaras i att antalet sjukvårdslarm/IVPA har minskat kraftigt, framförallt i Östhammars kommun.

Antalet insatser per 1000 invånare har minskat även i Tierps kommun jämfört med toppåret 2008 då det var 17,3 insatser per 1000 invånare. Sedan 2008 har det bortsett från lägsta noteringen 2010 varit cirka 13 insatser per 1000 invånare i Tierps kommun. Som helhet har Uppsala brandförsvar färre insatser per 1000 invånare än Sverige som helhet. Detta gäller även på kommunnivå för Uppsala och Östhammar. Tierps kommun har något fler insatser per 1000 invånare än Sverige som helhet.

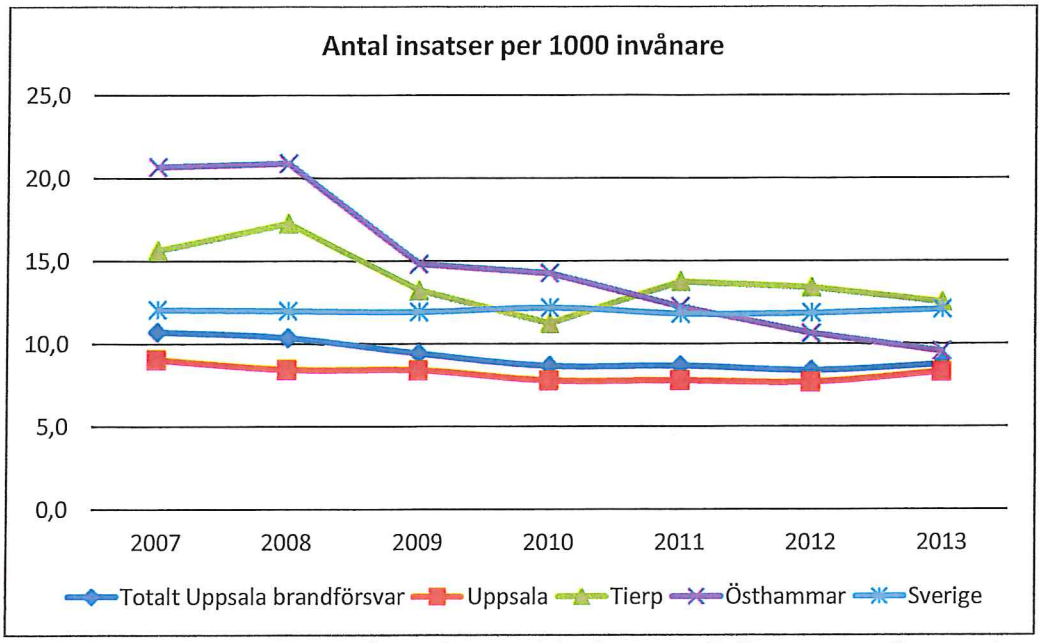

Figur 7.2. Antal insatser per 1000 invånare för respektive kommun. Detta avser samtliga uppdrag som brandförsvaret åkt på, även sådana uppdrag som inte är räddningstjänst enligt LSO. *Källa: IDA och Blueplot.*

Av figur 7.3 framgår fördelningen av insatserna under åren 2010-2013. Cirka en tredjedel av insatserna är till automatlarm, ej brand.

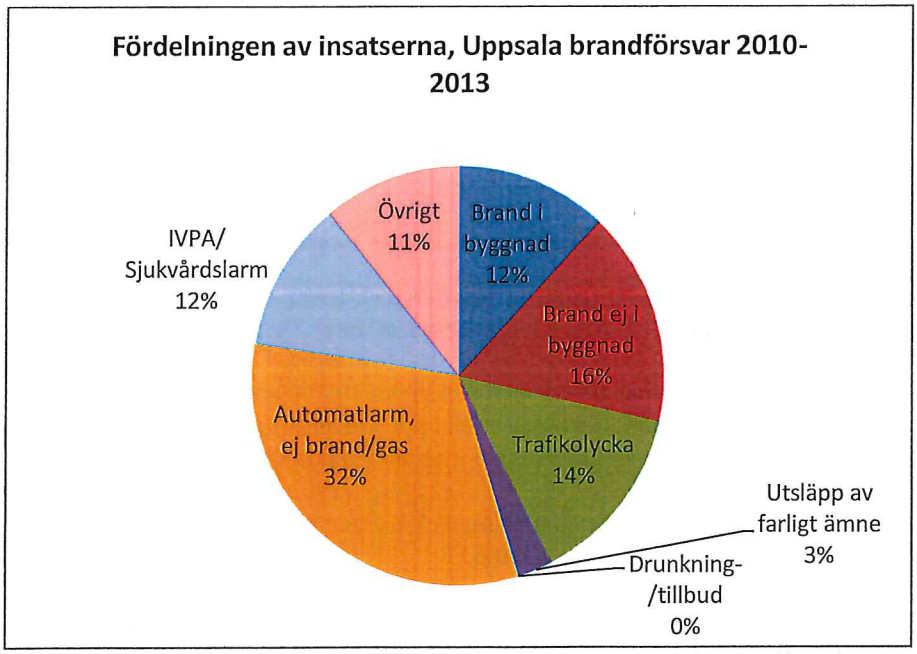

Figur 7.3. Fördelning av insatserna för Uppsala brandförsvar, 2011-2013. 0,2 % av insatserna är till drunkning. *Källa: IDA.*

Huvuddelen av insatserna inträffar mellan klockan 08 och 22. Räddningsinsatsernas fördelning över året visar att andelen insatser är större under perioden april till augusti samt december och januari. Fördelningen beror även på vilken typ av insats det är frågan om, exempelvis inträffar den största delen av bränderna som inte är i byggnader mellan mars och september, dvs under gräs- och skogsbrandssäsongen. Antalet brand i byggnad och trafikolyckor ökar under vintern.

7.1.1 Brand i byggnad

I Uppsala kommun hanterar brandförsvaret årligen cirka 180 bränder i byggnader. I Östhammars kommun hanteras cirka 20 till 25 byggnadsbränder och i Tierps kommun cirka 30 st. Sett till invånarantalet har Tierps kommun fler bränder i byggnader per 1000 invånare än övriga två medlemskommuner och Sverige som helhet. Brandförsvaret som helhet har färre bränder i byggnader per 1000 invånare än Sverige som helhet.

Majoriteten av bränderna under åren 2010 till 2013 inträffade i eller i anslutning till en tätort. I samtliga tre kommuner har det även inträffat byggnadsbränder i glesbygd.

59 % av bränderna i byggnader är bostadsbränder i småhus eller flerbostadshus. 15 % är industribränder och 26 % är övriga byggnader, exempelvis vårdbyggnader, skolor, restauranger mm. Andelen bränder i villor är större i Östhammar och Tierp än i Uppsala där andelen bränder i flerbostadshus är större.

Under perioden 2007 till 2013 har 16 personer omkommit i brand i de tre kommunerna, en i Östhammars kommun, tre i Tierps kommun och övriga i Uppsala kommun. Majoriteten av dödsbränderna har varit i villor eller flerbostadshus. Samtliga omkomna var män, varav nio var äldre än 65 år och sex var i åldern 45 till 64 år. Minst sju av de omkomna hade någon form av funktionshinder. Elva omkom innan brandförsvarets framkomst eller innan räddningsinsats kunde genomföras.

Majoriteten av bostadsbränderna inträffar under eftermiddagen och kvällen. I 39 % av bostadsbränderna har det konstaterats att det funnits brandvarnare. Vid 25 % av bränderna har det saknats brandvarnare och i 36 % är det okänt om det fanns.

Vanliga brandorsaker är glömd spis, soteld, tekniska fel och anlagd med uppsåt.

7.1.2 Brand ej i byggnad

Brandförsvaret åker årligen på cirka 330 bränder som inte är i byggnader. Av dessa inträffar cirka 280 i Uppsala kommun, cirka 20 i Östhammars kommun och cirka 30 i Tierps kommun. 2013 ökade antalet brand ej i byggnad kraftigt till totalt 404 insatser. Ökningen skedde främst i Uppsala kommun. Under 2010-2013 har majoriteten av bränderna inträffat i eller i anslutning till tätorter eller vägar.

Den vanligaste insatsen är bränder i fordon. Andra vanliga brandobjekt är mark och skog, soptunnor och containrar. En stor del av bränderna är anlagda med uppsåt. 48 % av bränderna i personbilar bedöms vara anlagda.

De flesta bränderna inträffar under eftermiddagen till efter midnatt.

7.1.3 Trafikolyckor

Under åren 2010-2013 har Uppsala brandförsvar hanterat totalt 1121 trafikolyckor. Trenden för de senaste åren är en ökning av antalet trafikolyckor. Årligen åker brandförsvaret på cirka 150-160 trafikolyckor i Uppsala kommun. 2012 skedde en kraftig ökning till 250 trafikolyckor, en nivå som i stort bibehölls 2013. I Östhammars kommun inträffar årligen cirka 30 till 40 trafikolyckor. I Tierps kommun ökar antalet trafikolyckor årligen, från 33 st 2010 till 62 st 2013.

Majoriteten av trafikolyckorna inträffar dagtid, med en topp mellan klockan 15 och 18. Antalet trafikolyckor ökar under vintermånaderna.

Antalet olyckor per 1000 invånare är betydligt fler i Tierps kommun än övriga två kommuner. Även räknat i omkomna och skadade är antalet fler per 1000 invånare i Tierp. Brandförsvarets egna statistik visar att antalet skadade vid trafikolyckor minskar.

7.1.4 Drunkning

Årligen larmas Uppsala brandförsvar till cirka tre till fem drunkningsolyckor. Mellan 2007 och 2013 skedde 15 drunkningsinsatser i Uppsala kommun, åtta i Tierps kommun och sju i Östhammars kommun. Under perioden 2010-2013 inträffade 14 drunkningstillbud. Vid dessa drunkningar omkom två personer och åtta personer skadades.

De flesta drunkningar sker under perioden juni-september och det är även då de flesta drunkningar med personskador inträffat.

7.1.5 Utsläpp av farligt ämne

Uppsala brandförsvar åker på cirka 50 till 60 insatser till utsläpp av farligt ämne årligen. De flesta insatserna har varit sanering vid läckage av drivmedel, smörjmedel och hydraulolja från fordon. Under perioden 2010-2013 har sju insatser varit utsläpp av brandfarlig gas, vid fem insatser har farligt godslast varit inblandad och nio insatser har varit läckage av kylmedel från kyl/frys.

De flesta utsläppen inträffar dagtid mellan cirka klockan 07 och 20. De flesta utsläppen inträffar i perioden mars till juni samt mellan augusti och november.

7.1.6 IVPA/sjukvårdslarm

IVPA/sjukvårdslarm är inte något som brandförsvaret enligt lag har ansvar för att utföra. Analysen omfattar ändå dessa insatser eftersom det sedan länge ansetts som ett viktigt uppdrag i organisationen, och eftersom insatserna utgör en stor andel av brandförsvarets insatser, även om antalet insatser av denna typ minskar varje år.

IVPA är förkortning för "I Väntan På Ambulans". Med IVPA/sjukvårdslarm avses insatser som Uppsala brandförsvar utför åt landstinget med landstinget som huvudman. RiB-personal med delegation att utföra uppdrag åt landstinget åker ut med två RiB-anställda brandmän för att vidta livsuppehållande åtgärder (prio 1) tills ambulans anländer och tar över insatsen.

Antalet IVPA/sjukvårdslarm varierar mellan kommunerna. Uppsala och Östhammar har ungefär lika många larm per år. 2013 var det 86 insatser i Uppsala kommun och 75 i Östhammars kommun. Antalet insatser är betydligt färre i Tierps kommun, 2013 var det 29 insatser. Antalet IVPA/sjukvårdslarm har minskat kraftigt sedan 2008. 2008 var det 332 insatser i Uppsala kommun, 241 i Östhammars kommun och 126 i Tierps kommun.

7.1.7 Övrigt

Uppsala brandförsvar larmas årligen på många andra typer av insatser, exempelvis nödställd person, översvämning, hjälp till polis etc. Dessa insatser är inte alltid att betrakta som en räddningsinsats enligt lagens mening.

Årligen hanterar brandförsvaret cirka 30 larm till nödställd person. Detta kan exempelvis vara arbetsplatsolyckor och suicid. Varje år hanteras cirka 10 till 20 larm till översvämning av vattendrag eller annan vattenskada. Ett antal insatser varje år är hjälp till polis, exempelvis vid bombhot.

7.2 Stora oönskade händelser

Riskanalysen omfattar även en kvalitativ del, som behandlar de stora olyckor eller stora oönskade händelser som inträffar mer sällan. Dessa behöver inte nödvändigtvis innebära en räddningsinsats för brandförsvaret, men beaktas eftersom att de kan ha en påverkan på brandförsvarets förmåga eller det kan förväntas att brandförsvaret har en roll i hanteringen av händelsen.

I riskanalysen för handlingsprogrammet analyseras ett antal scenarier som kan tänkas inträffa som skulle få påverkan på Uppsala brandförsvars geografiska område. Dessa scenarier framgår i tabell 7.2.1.

Tabell 7.2.1 Scenarier från den kvalitativa delen i riskanalysen med bedömd sannolikhet, konsekvens och trend. Definitioner av respektive parameter för sannolikhet och konsekvens framgår i *Riskanalys – underlag för handlingsprogram 2016-2019.*

Scenario	Sannolikhet	Konsekvens	Trend
Brand stora personskador	Låg	Medel	Oförändrad
Brand stora egendomsskador	Hög	Liten	Oförändrad
Olycka i kärnteknisk anläggning	Låg	Stor	Oförändrad
Komplicerade utsläpp av farliga ämnen	Hög	Medel	Oförändrad
Omfattande kommunikations och transportolyckor	Medel	Medel	Ökande
Extremt väder	Hög	Medel	Ökande
Översvämning i samband med höga flöden eller skyfall	Hög	Medel	Ökande
Omfattande skogsbrand	Hög	Medel	Ökande
Dammbrott	Låg	Stor	Minskande
Störningar i samhällsviktig funktion	Hög	Stor	Ökande
Anlagd brand	Hög	Medel	Ökande
Social oro	Hög	Medel	Ökande
Terror	Medel	Medel	Ökande
Evenemangsrelaterade händelser och händelser i publika lokaler	Medel	Liten	Oförändrad
Olycka i undermarksanläggning	Låg	Liten	Oförändrad
Olycka i svårtillgängligt område	Hög	Liten	Oförändrad
Flera samtidiga större händelser	Hög	Medel	Ökande
Krig	Låg	Stor	Ökande

Dessa händelser kan sammanfattas i att de ofta är komplexa händelser som har stort ledningsbehov och i vissa fall även kräver omfattande materiella och personella resurser, i vissa fall över lång tid.

7.3 Framtidsutmaningar

I riskanalysen identifieras ett antal framtidsutmaningar som har direkt påverkan på brandförsvaret:

- *Befolkningsutveckling.* Uppsala brandförsvar verkar i en expansiv region och alla tre medlemskommuner räknar med att växa under kommande decennier. Samtidigt blir befolkningen allt äldre.
- *Förtätning av tätorterna.* Allt fler flyttar till tätorterna. Det stora behovet av bostäder leder till förtätning i städerna, även i anslutning kring farligt gods-leder och riskobjekt. Det är viktigt att risknivåerna är acceptabla vid förtätning. Förtätningen kan också innebära större komplexitet och nya utmaningar vid räddningsinsatser.
- *Trafikutveckling.* Trafikmängderna i Uppsala län förväntas öka både avseende personresor och godstransporter.
- *Klimatförändringar.* Förändringar i klimatet har en påverkan på Uppsala brandförsvars område. Förändringarna kan leda till fler och mer omfattande klimatrelaterade händelser.
- *Nya byggmetoder och material.* Nya byggmetoder och byggmaterial i kombination med allt mer komplexa byggnader innebär nya utmaningar vid räddningsinsatser.
- *Ökade skillnader mellan grupper.* Förändringar i samhället gör att klyftorna i samhället blir större. Detta kan innebära att händelser kopplade till social oro blir allt vanligare.
- *Rekrytering av RiB-personal.* Bland annat urbaniseringstrenden och brist på arbetstillfällen på landsbygd har bidragit till svårigheter att rekrytera och behålla räddningspersonal i beredskap. Denna problematik förväntas öka på nationell såväl som lokal nivå.

7.4 Slutsatser

I detta kapitel sammanfattas de slutsatser som dras av riskanalysen.

- Samtliga tre kommuner räknar med att växa befolkningsmässigt i någon omfattning. Uppsala står för den allra kraftigaste förväntade ökningen i befolkning.
- Våra tre medlemskommuner har mycket olika demografiska, geografiska, infrastrukturella och socioekonomiska förutsättningar och riskbilden varierar därmed.
- Samtliga 16 omkomna i brand under perioden var män. Äldre män med någon form av funktionsnedsättning, boende på landsbygd eller glesbygd löper betydligt förhöjd risk att omkomma i brand.
- Antalet trafikolyckor förefaller öka, men inte antalet trafikolycksskadade. Säkrare bilar och vägar leder sannolikt till mindre allvarliga olyckor, men olyckorna fortsätter att inträffa.
- Korrelationen mellan ökad befolkning och antal larm till räddningsinsatser är mycket svag. Antalet insatser i Uppsala kommun har legat i princip konstant de senaste tio åren, då befolkningen samtidigt ökat med omkring 25 000 invånare. Detta innebär att så länge befolkningsutvecklingen främst sker inom befintliga stationers täckningsområde kommer inte det att ställa krav på utökningar av utryckningsstyrkorna i närtid.
- Sannolikheten för flera av de kvalitativt värderade riskerna bedöms öka, inte minst väder- och klimatrelaterade händelser som i sig kan få följdkonsekvenser för till exempel elförsörjning och tele-/IT-kommunikation.
- De geopolitiska spänningarna i vårt närområde och ökande inslag av våldsbejakande extremism kan inte bortses ifrån och kan ge konsekvenser för till exempel återtagande av förmåga inom civilförsvar och befolkningsskydd.

Det går självklart att lyfta fram fler slutsatser, men dessa sammanfattar några av huvuddragen. Det finns flera områden att hålla under uppsikt och arbeta aktivt med, men något direkt alarmerande missförhållande eller kraftig avvikelse från det förväntade har inte framkommit under arbetet med denna analys. I ett nationellt perspektiv är våra medlemskommuner relativt säkra.

8 Medborgar- och medarbetardialog

Under framtagandet av handlingsprogrammet genomfördes en medborgar- och medarbetardialog. Dialogerna syftade till att stärka påverkansmöjligheten för allmänheten samtidigt som delaktigheten och ägandeskapet i den egna organisationen utvecklades.

8.1 Medborgardialog

Medborgardialogen genomfördes som en skärmutställning som stod uppställd på centrala platser i kommunerna. Skärmutställningen visade en sammanfattning av riskanalysen på planscher. Till utställningen hörde också en enkätundersökning. I undersökningen ombads allmänheten ta ställning till vilka områden som borde prioriteras. Samma undersökning genomfördes 2012, och utvecklingen över tid kan därmed studeras.

Totalt lämnades 190 enkätsvar in. Fördelningen mellan kön och åldrar var jämn (se figur 8.1.1.) och därmed har synpunkter från såväl kvinnor som män och unga som äldre samlats in. En liten andel personer har nyttjat möjligheten att avstå könsdefinitionen eller ange alternativet "hen".

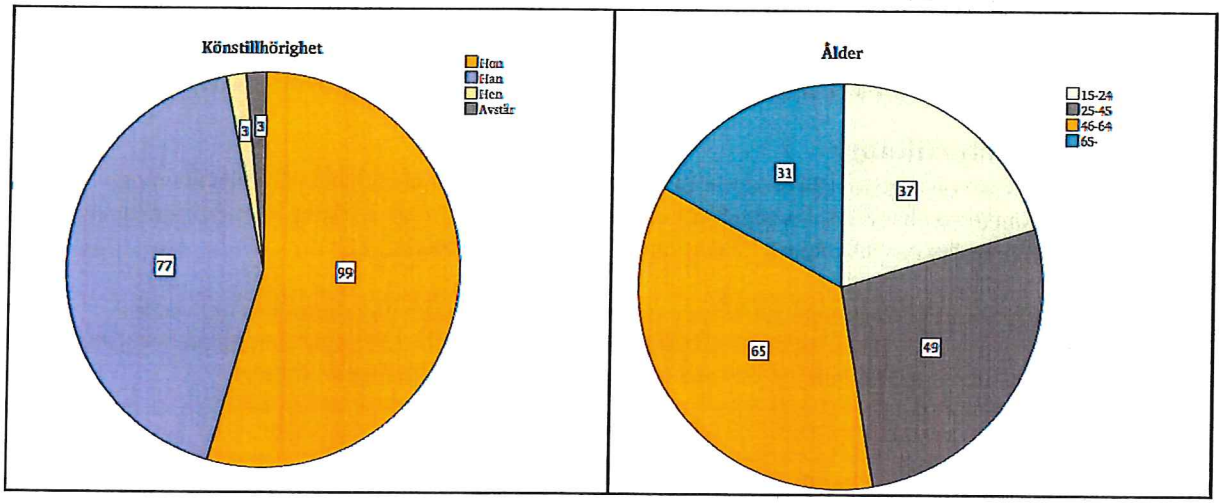

Figur 8.1.1 Köns- och åldersfördelning på de svarande på enkätundersökningen.

Svaren i medborgardialogens enkätstudie redovisas i tabell 8.1.1.

Tabell 8.1.1 Svar i medborgarenkäten, jämfört med samma studie från 2012.

Aktivitet	Antal röster	Prioritet	Prioritet 2012	Trend
Bidra till att samhällets krisberedskap fungerar	86	1	9	↗
Förebygga olyckor genom samarbete med andra myndigheter, kommunala förvaltningar m.m	84	2	8	↗
Minska antalet bostadsbränder	83	3	2	↘
Stärka den enskildes förmåga att hantera olyckor	82	4	4	=
Minska onödiga utryckningar, till exempel vid automatiska brandlarm orsakade av annat än brand	72	5	5	=
Bättre hantera bränder och olyckor genom att undersöka inträffade olyckor för att lära om förebyggande och skadeavhjälpande återgärder	68	6	1	↘
Bidra till att riskhänsyn tas med i samhällsplanering	66	7	6	↘

Minska antalet anlagda bränder	62	8	3	↘
Förebygga bränder hos personer med begränsad egenförmåga	52	9	11	↗
Öka samarbetet med landsting om IVPA/sjukvårdslarm	40	10	7	↘
Bidra till att minimera risker vid särskilda riskobjekt/farlig verksamhet	37	11	13	↗
Minska olyckor och bränder i stadsmiljö	35	12	12	=
Minska olyckor och bränder i glesbygds-/landsbygdsmiljö	35	13	15	↗
Förebygga bränder vid kulturellt värdefulla byggnader och miljöer etc.	31	14	14	=
Minska antalet skolbränder	29	15	10	↘
Bidra till att medvetet orsakade olyckor hanteras	19	16	16	=

Medborgardialogen visar tydligt att krisberedskap och förebyggande arbete efterfrågas i större utsträckning jämfört med 2012. Beträffande krisberedskap är det lätt att se samband med den omfattande skogsbranden i Västmanland sommaren 2014; möjligen också med utvecklingen i vårt närområde med ökad politisk spänning mellan länder och Rysslands aggression mot Ukraina.

8.2 Medarbetardialog

Medarbetardialogen har genomförts som möten med mindre grupper anställda (5-10 stycken per tillfälle). Riskanalysen har då redovisats översiktligt och frågeställningar främst rörande förmåga att utföra räddningsinsats har diskuterats, vilket legat till grund för tabell 9.2.2.

I samband med medarbetardialogen ställdes också en öppen fråga om vilka områden som borde utvecklas inom brandförsvaret. Sammanställningen har delats in i nio sammanfattande underrubriker vilka redovisats för nämnden, och har därmed också utgjort ett av underlagen till detta handlingsprogram.

9 Organisation och resurser

Enligt Lagen (2003:778) om skydd mot olyckor har den enskilde, privatperson såväl som företag och organisationer, ansvaret för sin egen säkerhet och sitt skydd mot olyckor. Brandförsvarets förebyggande arbete syftar till att underlätta för den enskilde att ta detta ansvar och därigenom verka för att minska antalet olyckor och dess konsekvenser. När olyckor väl inträffar och den enskilde inte själv har förmåga att hantera konsekvenserna hjälper brandförsvaret den enskilde med hanteringen. Utöver brandförsvaret finns det många organisationer och myndigheter i samhället som verkar för trygghet och säkerhet, såsom sjukvården, hemtjänsten, polisen, väktarbolag, försvarsmakten, svenska kyrkan, frivilliga resursgrupper med flera. Brandförsvaret är alltså en del av samhällets totala säkerhets- och trygghetsarbete och den totala förmågan att hantera olyckor. Utgångspunkten i allt säkerhets- och trygghetsarbete är den enskilde.

9.1 Organisation och resurser för förebyggande arbete

Uppsala brandförsvars olycksförebyggande arbete ska verka för att minska sannolikheten för, och konsekvensen av, olyckor och tillbud. Det olycksförebyggande arbetets utgångspunkt är att underlätta för den enskilde att själv förebygga och hantera olyckor och tillbud. Förebyggandeverksamheten ska framförallt arbeta med de risker som finns beskrivna i riskanalysen, se kapitel 7, men även anpassas efter andra risker som identifieras. Det olycksförebyggande arbetet ska verka på bred front i de tre medlemskommunerna Tierp, Uppsala och Östhammar genom att samarbeta och samverka med ett flertal andra förvaltningar, organisationer och myndigheter.

9.1.1 Hur den olycksförebyggande verksamheten är ordnad

Vid brandförsvaret finns en förebyggandeavdelning med funktionsansvaret för den olycksförebyggande verksamheten. Avdelningen ansvarar för en rad arbets- och produktionsområden rörande förebyggande brandskydd, skydd mot olyckor och förebyggande arbete i övrigt. Hela förvaltningen är dock involverad i det förebyggande arbetet, till exempel genomför utryckningsstyrkorna extern brandskyddsinformation. Arbetet inom förebyggandeavdelningen kan indelas i följande huvudsakliga arbetsområden:

- Tillsyn enligt Lagen (2003:778) om skydd mot olyckor och Lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor
- Tillståndshantering enligt Lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor
- Stöd till andra förvaltningar och myndigheter, exempelvis Polismyndigheten, byggnadsnämnderna och Miljökontoren
- Byggprocess
- Planprocess
- Hantering av automatlarmsavtal och –kunder
- Rengöring och brandskyddskontroll
- Information och rådgivning
- Extern utbildning

9.1.2 Planering av olycksförebyggande verksamhet

Den olycksförebyggande verksamheten ska planeras på årsbasis i verksamhetsplanen samt genomsyras av en långsiktig ambition. Den regelbundna tillsynsverksamheten planeras utifrån tidsfrister. Utöver detta genomförs även tematillsyner där särskilt behov finns. Inriktningen på, och effekten av verksamheten ska kontinuerligt utvärderas och följas upp utifrån trender i olycksstatistiken, omvärldshändelser, nya forskningsrön, akuta händelser i samhället samt riskanalysen. Brandförsvaret har internt kravet på att handlägga alla inkomna handlingar inom sju arbetsdagar.

9.1.3 Beskrivning av den olycksförebyggande organisationen

Hela organisationen ska arbeta för att förhindra olyckor. Specialistkompetens finns vid förebyggandeavdelningen, som i maj 2015 består av en avdelningschef, en biträdande avdelningschef och ett antal handläggare. Avdelningschefen har det övergripande och yttersta ansvaret för avdelningens arbete. Handläggarna består av brandingenjörer, brandinspektörer, en enhetschef för extern utbildning, en instruktör samt ett antal brandmän. Medarbetarresursens volym och sammansättning varierar till viss del över tid. Delegation att utföra tillsyn enligt LSO och LBE ges enligt gällande delegationsordning efter en bedömning att nödvändig kompetens innehas.

9.1.4 Tillsyn enligt Lag (SFS 2003:778) om skydd mot olyckor och Lag (SFS 2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor

Uppsala brandförsvar är tillsynsmyndighet enligt LSO och LBE i Tierp, Uppsala och Östhammar kommun. Tillsynerna syftar till att granska att fastighetsägare, nyttjanderättshavare och tillståndshavare uppfyller de krav som följer av aktuell lag och dess föreskrifter.

Tillsyn kan genomföras på alla *byggnader eller andra anläggningar* i medlemskommunerna och där brandfarlig eller explosiv vara hanteras. Tillsyn genomförs främst av verksamheter som är skyldiga att upprätta och lämna in en skriftlig redogörelse för brandskyddet eller som har tillståndspliktig mängd brandfarlig eller explosiv vara. Tillsyn bedrivs även av andra verksamheter där brandförsvaret av annan anledning bedömer att tillsyn är nödvändig för att säkerställa nivån på brandskyddet. Denna bedömning görs bland annat utifrån larmstatistik, indikation på brister i brandskyddet, tidigare erfarenheter av verksamheten, erfarenheter från räddningsinsatser med mera.

Tillsyn kan leda till att beslut meddelas om att åtgärder ska genomföras för att höja nivån på brandskyddet.

9.1.5 Tillståndshantering enligt Lag (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor

Uppsala brandförsvar är tillståndsmyndighet enligt Lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor. Vid tillståndsansökan genomförs en granskning i syfte att säkerställa att de krav som ställs i lagen och dess föreskrifter uppfylls. Vid nyetablering genomförs alltid en avsyning på plats.

9.1.6 Information och rådgivning

Brandförsvaret genomför information- och rådgivning riktad till den enskilde. Informations- och rådgivningsarbetet syftar till att underlätta för den enskilde att fullgöra sina skyldigheter enligt LSO och LBE. Information och rådgivning ges bland annat genom:

- Annonsering
- Öppet hus
- Information på hemsida
- Riktade informationsutskick
- Utbildningar
- Genom särskild informations- och rådgivningstelefon som är bemannad dagtid på vardagar
- I samband med annan verksamhet såsom tillsyn, områdesbesök, utryckningsverksamhet mm

9.1.7 Extern utbildning

Brandförsvaret genomför extern utbildning riktad främst till medlemskommunerna, men även till privata företag och enskilda. Syftet med utbildningarna är att öka kunskapen om brandskydd och därigenom underlätta för kommunala förvaltningar och privata företag att bedriva ett fungerande systematiskt brandskyddsarbete.

9.1.8 Samverkan

Förebyggandeavdelningen arbetar för att Tierps, Uppsala och Östhammars kommuner ska vara säkra och trygga kommuner, genom samarbete och samverkan med ett flertal förvaltningar, organisationer och myndigheter både lokalt, regionalt och nationellt. Avdelningen ska arbeta på ett likvärdigt sätt mot de tre kommunerna i den gemensamma nämnden, med vissa variationer utifrån den lokala riskbilden. Samverkan sker i ett flertal olika forum, exempelvis kontinuerliga möten med andra förvaltningar, deltagande i konferenser, informationsmöten med företag samt dialog med medborgare.

Brandförsvaret samverkar tillsammans med andra förvaltningar inom kommunerna och fastighetsägare främst beträffande ny- och ombyggnation, bygglovsärenden och planärenden. Brandförsvaret är stöd till byggnadsnämnderna avseende brandskyddsfrågor samt risk- och säkerhetsfrågor vid samhällsplanering. Vidare lämnar brandförsvaret yttranden på remisser vid tillståndsärenden till Polismyndigheten och kommunernas tillståndsavdelningar, främst angående alkoholtillstånd och publika evenemang. Samverkan sker även med andra kommuners förebyggandeverksamheter.

9.1.9 Rengöring och brandskyddskontroll

Uppsala brandförsvar ansvarar för rengöring (sotning) av fasta förbränningsanordningar och brandskyddskontroll i Tierps, Uppsala och Östhammars kommun. På uppdrag av räddningsnämnden utförs rengöring och brandskyddskontroll i Tierps, Uppsala och Östhammars kommun av entreprenörer som räddningsnämnden tecknat avtal med. Respektive skorstensfejarmästare ansvarar, via delegation av räddningsnämnden, för att uppdatera och underhålla brandförsvarets förteckning över objekt för rengöring och brandskyddskontroll. Frister för brandskyddskontroll och kompetens att utföra denna har beslutats och meddelats av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. Frister för rengöring beslutas av räddningsnämnden och respektive kommunfullmäktige. Uppsala brandförsvar möjliggör för den enskilde att rengöra sin förbränningsanordning. Dispens för rengöring av egen anordning i den egna fastigheten lämnas efter att brandskyddskontroll utförts och en särskild ansökan upprättats och godkänts av brandförsvaret. Under kommande handlingsprogramsperiod kommer upplägget för rengöringen och brandskyddskontrollen att ses över och förändringar kan komma att ske.

9.2 Förmåga att genomföra räddningsinsatser

Då den enskilde drabbas av en olycka som denne inte kan hantera på egen hand har Uppsala brandförsvar beredskap och förmåga att hjälpa den enskilde med denna hantering. Uppsala brandförsvar är organiserat för att hantera de risker som redovisats i riskanalysen, se kapitel 7. Brandförsvaret är inte dimensionerat för att på egen hand kunna hantera allt som kan inträffa. Många större eller komplicerade händelser kräver samverkan med andra räddningstjänster, organisationer och myndigheter för att helt kunna hanteras.

Brandförsvarets räddningsstyrkor utgår från 17 brandstationer. Ledningsresurserna utgår från Fyrislund och Östhammar. Räddningsstyrkornas placering och beredskapsform redovisas i figur 9.1.

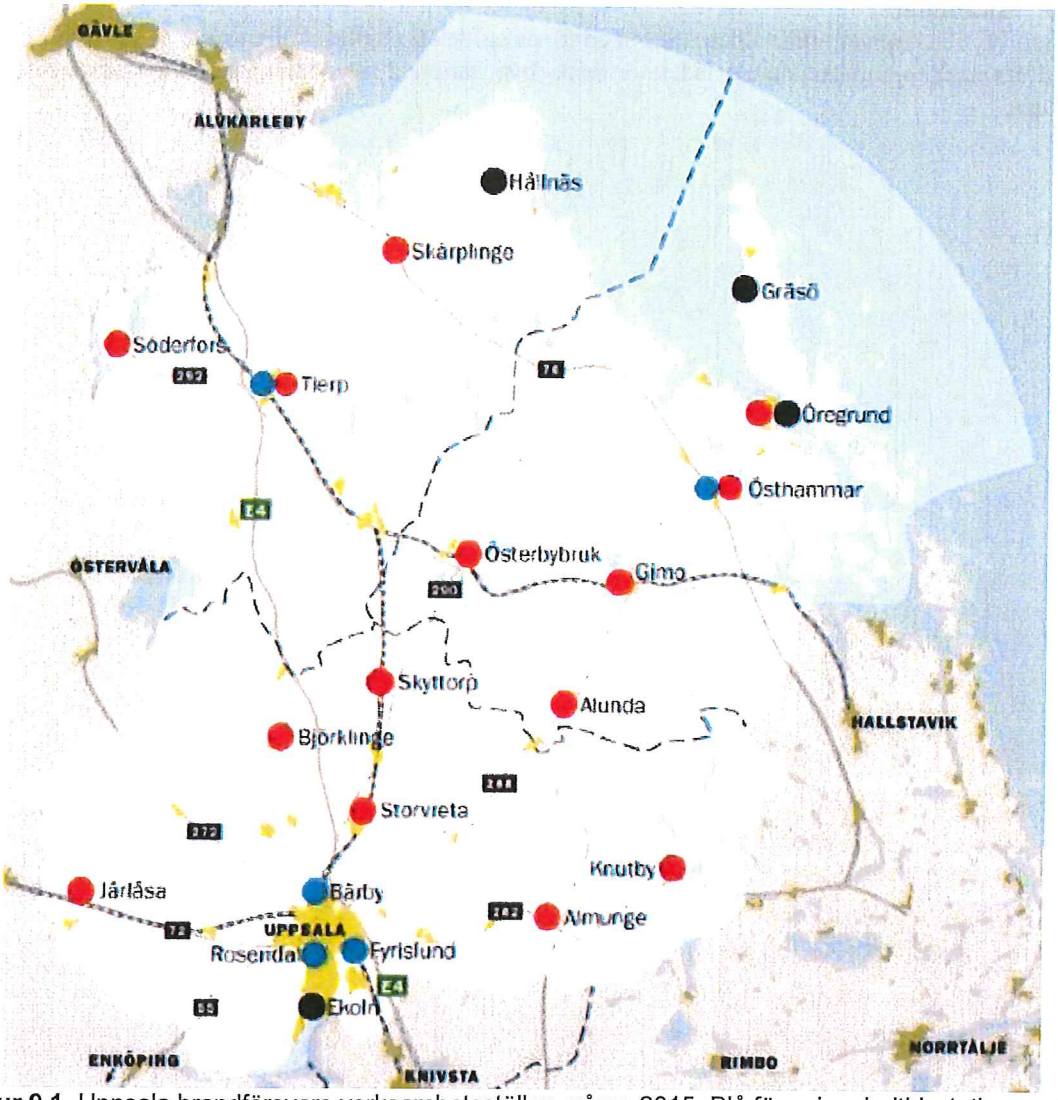

Figur 9.1. Uppsala brandförsvars verksamhetsställen, våren 2015. Blå färg visar heltidsstationer, röd färg RiB-stationer och svart färg visar räddningsvärn.

På heltidsstationerna finns medarbetare som är beredda att inom 90 sekunder från att larmet går rycka ut till en olycksplats, denna tid kallas anspänningstid. Vid RiB-stationerna finns Räddningspersonal i Beredskap (förkortas RiB). Räddningspersonalen har beredskap för att inom sex eller sju minuter infinna sig på stationen och rycka ut till en olycksplats. Stationernas bemanning och utrustning varierar med den lokala riskbilden.

Vid räddningsvärnen finns frivilliga medarbetare som, om de har möjlighet när olycka inträffar, kan förhindra eller fördröja brandspridning i väntan på ankommande räddningsstyrkor och i begränsad omfattning hantera vissa andra nödlägen.

Den operativa förmågan kan delas in i *snabbhet, insatskapacitet* och *uthållighet.* Snabbheten är tiden till dess att en första enhet är på skadeplatsen och kan påbörja skadebegränsande åtgärder. Insatskapaciteten är vilken förmåga som olika styrkor har att hantera en olycka. Uthållighet är hur länge brandförsvaret kan genomföra en eller flera samtidiga insatser. De olika ingående komponenterna kan varieras. Det är därför inte lämpligt att i detalj låsa fast alltför detaljerade beskrivningar av insatsförmågan i ett flerårigt, politiskt styrdokument.

9.2.1 Snabbhet

Av figur 9.2.1.1 framgår efter vilken tid som en första enhet är på plats i olika delar av Uppsala brandförsvars geografiska område. Tiden för respektive station är anspänningstiden för stationen och körtiden.

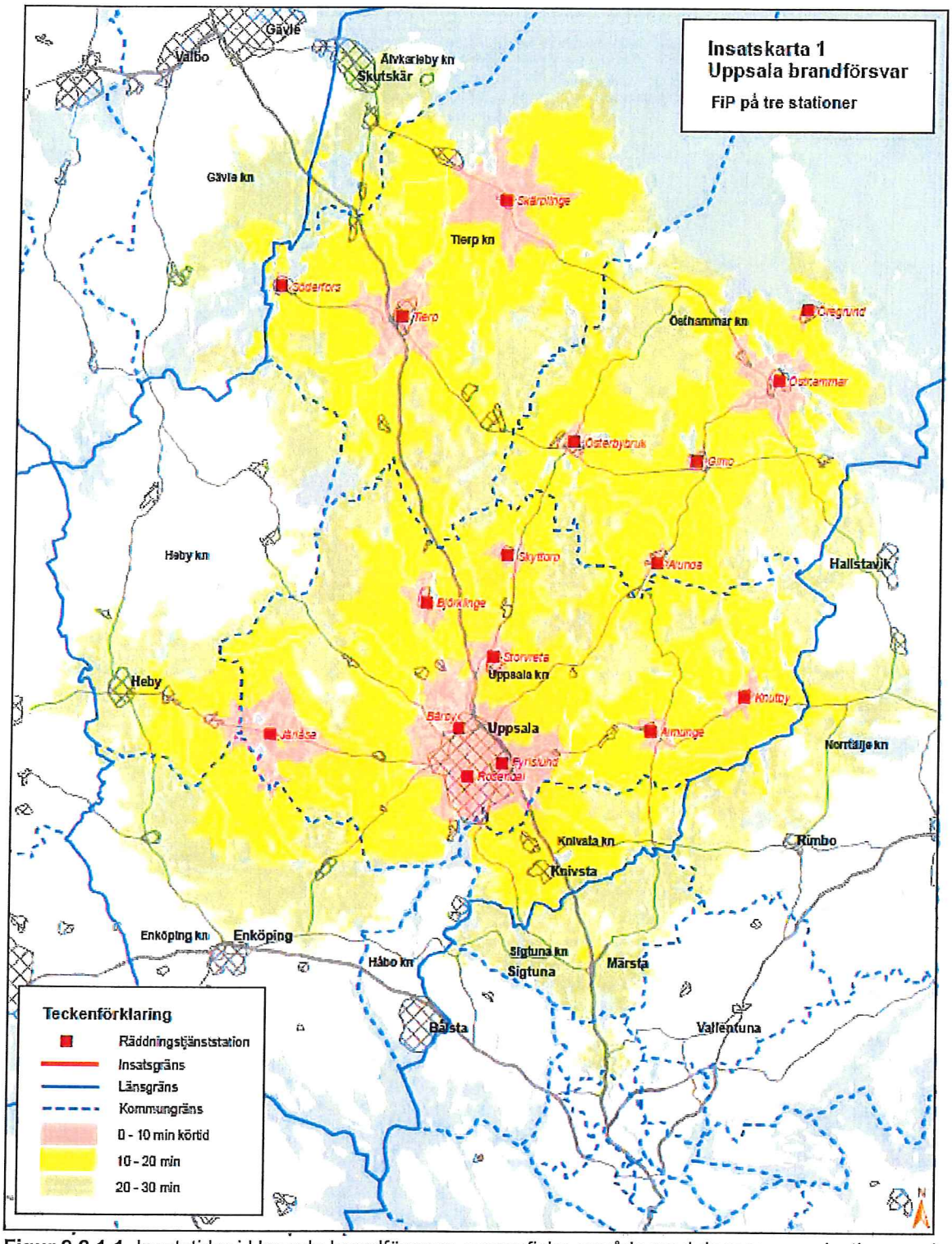

Figur 9.2.1.1. Insatstider i Uppsala brandförsvars geografiska område med dagens organisation, med första insatsperson, FiP, infört på några stationer. Tiderna utgör anspänningstid för respektive station samt körtiden.

I dagsläget, våren 2015, nås 82,3 % av medlemskommunernas befolkning av en enhet inom 10 minuter, 98,5 % inom 20 minuter och 99,93 % inom 30 minuter.

Räddningsnämnden har beslutat att införa första insatsperson, FiP, på samtliga RiB-stationer. Figur 9.2.1.2 visar hur insatstiderna förändras då denna förändring är helt genomförd.

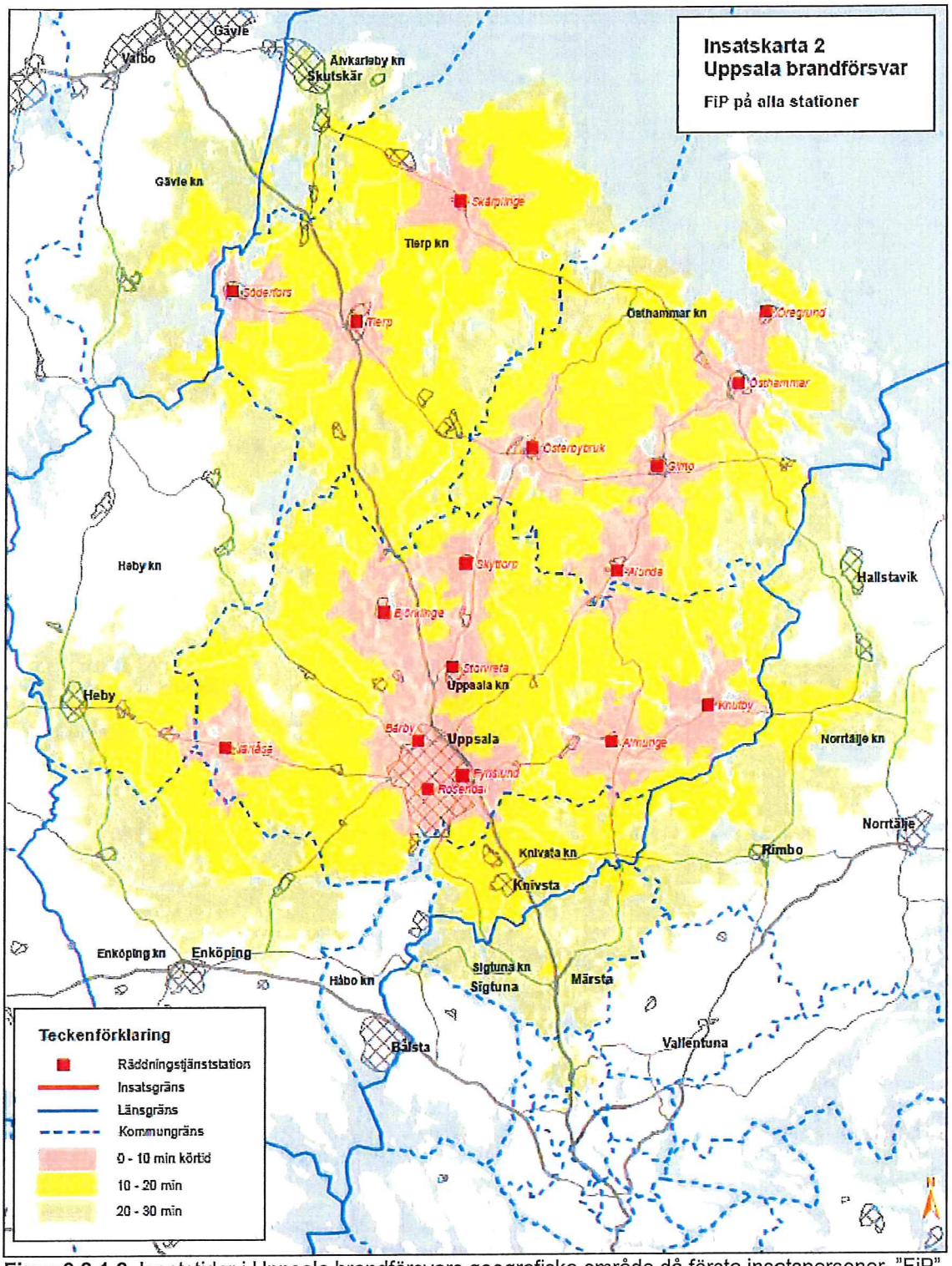

Figur 9.2.1.2. Insatstider i Uppsala brandförsvars geografiska område då första insatspersoner, "FiP", är infört på samtliga RiB-stationer. Tiderna utgör anspänningstid för respektive station samt körtid.

Då FiP är infört på samtliga RiB-stationer nås 86,6 % av medlemskommunernas befolkning av en enhet inom 10 minuter, 99,4 % inom 20 minuter och 99,98 % inom 30 minuter.

Figur 9.2.1.1 och 9.2.1.2 visar tiden till dess att den första enheten är på plats. Figur 9.2.1.3 visar tiderna till dess att en hel styrka är på plats. Skillnad finns där FiP är infört, då dessa enheter anländer till olyckan tidigare än resten av styrkan.

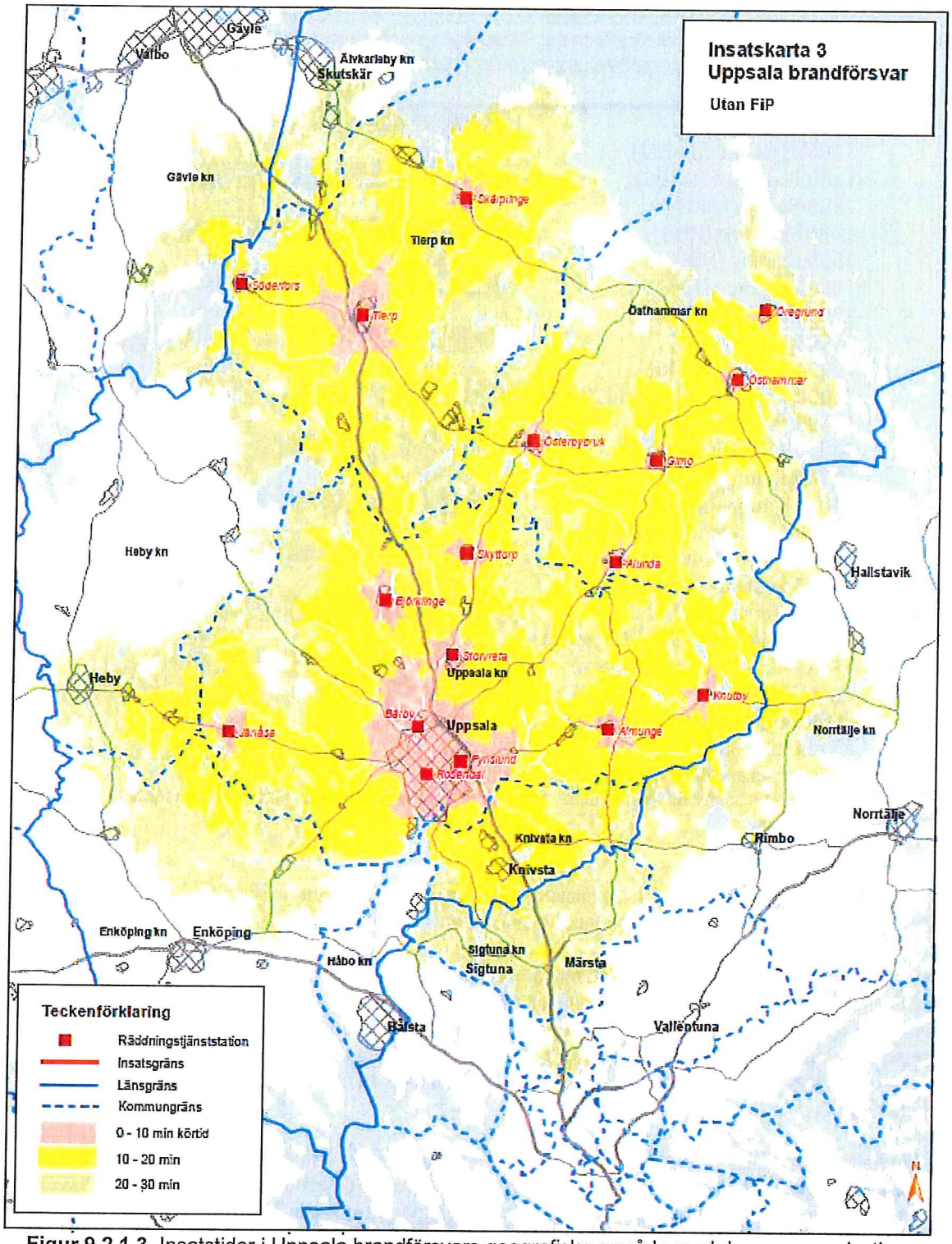

Figur 9.2.1.3. Insatstider i Uppsala brandförsvars geografiska område med dagens organisation. Figuren visar tiderna till dess att hela styrkor är på plats. Tiderna utgör anspänningstid för respektive station samt körtiden.

81,2 % av medlemskommunernas invånare nås av en hel styrka inom 10 minuter, 97,8 % inom 20 minuter och 99,85 % inom 30 minuter.

Många händelser kräver fler än en styrka för att helt kunna hanteras. Tabell 9.2.1 visar ungefärliga tider till dess att en respektive två förstärkande styrkor är på plats i respektive stations insatsområde.

Tabell 9.2.1. Ungefärliga tider till förstärkning. Tiderna är anspänningstiden för förstärkande styrka och ungefärlig körtid mellan brandstationerna.

	Tid till förstärkning	
Station	**En styrka till**	**Två styrkor till**
1100 Fyrislund (heltid)	8 min	11 min
1200 Rosendal (heltid)	8 min	12 min
1300 Bärby (heltid)	11 min	12 min
1400 Skyttorp (RiB)	28 min	29 min
1500 Knutby (RiB)	28 min	35 min[1]
1600 Almunge (RiB)	24 min	28 min
1700 Storvreta (RiB)	16 min	16 min
1800 Järlåsa (RiB)	25 min[1]	34 min
1900 Björklinge (RiB)	20 min	24 min
4000 Östhammar (heltid och RiB)	26 min	27 min
4100 Öregrund (RiB)	19 - 24 min[2]	46 min
4200 Österbybruk (RiB)	27 min	31 min
4300 Alunda (RiB)	24 min	37 min
4400 Gimo (RiB)	24 min	20 - 25 min[2]
4600 Gräsö (räddningsvärn)	32 min	42 min
5000 Tierp (heltid och RiB)	23 min	34 min
5400 Söderfors (RiB)	23 min	27 min[1]
5500 Skärplinge (RiB)	29 min	31 min[1]
5700 Hjälmunge (räddningsvärn)	23 min	42 min
SSRS Ekoln (räddningsvärn, avtal med SSRS[3])	10 min	13 min
SSRS Öregrund (räddningsvärn, avtal med SSRS[3])	10 min	19 - 24 min[2]

[1]Styrka från angränsande räddningstjänst.
[2]Längre tid kvällar och helger då förstärkande styrka är Östhammar som endast har heltid under dagtid vardagar.
[3]Sjöräddningssällskapet.

9.2.2 Insatskapacitet

Utifrån riskanalysen, se kapitel 7.1, konstateras ett antal vanliga händelser som brandförsvaret hanterar vardagligen, dessa händelser kan sammanfattas i ett antal typhändelser, se tabell 9.2.2.

Vid medarbetardialogen fick personalen bedöma sin egen styrkas *initiala* operativa förmåga för dessa typhändelser. Bedömningarna är vad den egna styrkan klarar av på egen hand, i normalfallet, innan eventuell förstärkande styrka eller högre befäl är på plats. Bedömningarna är gjorda utifrån vilken dignitet som larmen har i de flesta fall för respektive station. Olika stationer har olika dignitet på larmen och olika förutsättningar att hantera dem beroende på riskbild, bemanning, utbildning, övning och material.

För att *helt hantera* flera av typhändelserna krävs förstärkningar av fler styrkor, antingen egna styrkor eller genom samverkan. Antalet styrkor och befäl som larmas till en händelse regleras i brandförsvarets larmplaner, se kapitel 9.2.6. Larmplanerna är utformade så att tillräckliga resurser larmas för att i normalfallet kunna hantera aktuell händelse. Sammanställningen av dessa bedömningar visar att brandförsvaret våren 2015 har en *initial* operativ förmåga enligt tabell 9.2.2.

Tabell 9.2.2. Samlad bedömning av brandförsvarets nuvarande *initiala* operativa förmåga, våren 2015. Förmågan att hantera en typhändelse delas in i antingen *fördröja skadeutvecklingen*, *begränsa skadeutvecklingen* eller *styrkan kan hantera händelsen helt själv*. Typhändelserna är ett urval av vanliga händelser som brandförsvaret hanterar. Typhändelserna är valda utifrån riskanalysen för att få en så stor spridning som möjligt.

Typhändelse	Heltid i Uppsala	Heltid i Tierp och Östhammar	RiB
Brand i byggnad- Villa	Begränsa	Begränsa	Begränsa
Brand i byggnad- Flerbostadshus, lägenhet	Hanterar helt själva	Begränsa	Begränsa
Brand i byggnad - Flerbostadshus, källare	Begränsa	Begränsa	Begränsa
Brand i byggnad - industri, handel, vård	Fördröja	Fördröja	Fördröja
Brand ej byggnad - Fordon	Hanterar helt själva	Hanterar helt själva	Hanterar helt själva
Brand ej byggnad - Markbrand	Hanterar helt själva	Hanterar helt själva	Hanterar helt själva
Automatlarm	Hanterar helt själva	Hanterar helt själva	Hanterar helt själva
Trafikolycka - Singel	Hanterar helt själva	Hanterar helt själva	Hanterar helt själva
Trafikolycka - flera fordon	Begränsa	Begränsa	Begränsa
Trafikolycka - tung räddning, järnväg	Fördröja	Fördröja	Fördröja
Utsläpp farligt ämne - farligt gods	Begränsa	Begränsa	Fördröja
Drunkning	Hanterar helt själva	Hanterar helt själva	Hanterar helt själva
IVPA	Hanterar helt själva	Hanterar helt själva	Hanterar helt själva

Det finns skillnader i förmågan som inte framgår av tabell 9.2.2. Inom Uppsala brandförsvar finns olika styrkestorlekar inom RiB. En större styrka har större uthållighet och kapacitet att hantera en typhändelse än som framgår av tabell 9.2.2.

Riskanalysen visar att det även kan inträffa större mer komplicerade händelser, se kapitel 7.2. Vid sådana händelser har alla styrkor enbart förmåga att på egen hand fördröja skadeutvecklingen. För att hantera dessa händelser helt krävs förstärkningar av ytterligare resurser.

Vid medarbetardialogen fick befälen bedöma förmågan till operativ ledning. Våren 2015 har brandförsvaret i normalfallet egen förmåga till operativ ledning att hantera typhändelserna i tabell 9.2.2. Brandförsvaret har förmåga att leda och hantera flera samtidiga räddningsinsatser.

Större mer komplicerade händelser eller flera samtidiga större händelser, se kapitel 7.2, kräver ytterligare stöd till den operativa ledningen, antingen genom samverkan med andra organisationer eller andra räddningstjänster eller tillfälliga förändringar i den egna organisationen.

Medarbetarnas kompetens beskrivs utförligt i brandförsvarets styrdokument *Målplan för utbildning och övning vid Uppsala brandförsvar*, fastställd av ledningsgruppen 2010-11-30. Målplanen är under revidering.

Specialresurser
Brandförsvaret har tillgång till specialresurser, såväl egna som externa via samverkansavtal.

Uppsala brandförsvar har egna specialresurser enligt följande:

- Kemresurs
- Rökskydd
- Skogsbrandsresurs
- Oljeskyddsresurs
- Resurs för tung räddning
- Resurs för vertikal räddning
- Terränggående fordon
- Höjdfordon
- Båtresurser
- Tankbilar
- Översvämningsresurs

Genom samverkansavtal har Uppsala brandförsvar även tillgång till externa resurser:

- Kemresurser, regionala såväl som nationella
- Skogsbrandsresurser, regionala såväl som nationella
- Oljeskyddsresurser, regionala såväl som nationella
- Översvämningsskydd, regionala såväl som nationella
- Vattendykare

9.2.3 Uthållighet
Brandförsvaret har förmåga att i normalfallet, under en begränsad tid, hantera flera samtidiga händelser enligt tabell 9.2.2. Vid utdragna större händelser eller flera samtidiga större händelser behövs stöd från andra räddningstjänster, tillfälliga förändringar i beredskap eller prioritering av brandförsvarets verksamhet.

9.2.4 Samverkan
Samverkansavtal är tecknade med flera organisationer. Syftet med samverkansavtalen är att stärka brandförsvarets förmåga, minska tiderna till dess att den enskilde kan få hjälp och minimera skadorna till följd av en olycka. Uppsala brandförsvar har våren 2015 samverkansavtal upprättade med följande organisationer:

- Räddningstjänsten Enköping-Håbo
- Räddningstjänsten Sala-Heby
- Räddningstjänsterna i Stockholms län
- Gästrike räddningstjänstförbund
- Sjöräddningssällskapet (SSRS)
- Försäkringsbranschens restvärdesräddning AB
- Landstinget i Uppsala län

Avtal finns även med Forsmarks kärnkraftverk.

Samverkansavtal nytecknas och uppdateras löpande då behov finns.

Samverkan sker även med andra kommunala förvaltningar, myndigheter och organisationer i samband med räddningsinsatser.

9.2.5 Ledning av insatser
Brandförsvarets ledningsorganisation för operativ verksamhet fördelas i funktionerna *systemledning* och *insatsledning*. Med systemledning avses normativ och strategisk ledning av hela utryckningsverksamheten. Med insatsledning avses ledning och samordning av enskild räddningsinsats.

Funktionen Räddningschef i beredskap ansvarar på uppdrag av brandchefen för systemledning. Till sin hjälp har räddningschef i beredskap en operativ chef och ett antal ledningsoperatörer. Den operativa chefen leder och samordnar organisationens resurser inom tilldelad ram. Räddningschef i beredskap kan vidare vara en resurs i kommunernas krisledning vid extraordinära händelser, och kan också representera brandförsvaret i den regionala samverkansgruppen CeSam. Vid kriser, extraordinära händelser och liknande som kommer till räddningschefs i beredskap kännedom har funktionen också ett informationsansvar till kommunledningen i drabbad kommun.

I varje räddningsstyrka finns ett befäl med kompetens för insatsledning av begränsade insatser. Vid olyckor som kräver flera insatta styrkor finns särskilda ledningsresurser för att hantera ett större behov av ledning och samordning. Vid omfattande insatser kan stab upprättas som stöd för ledningsarbetet.

Organisation, kompetenskrav och arbetssätt beskrivs utförligt i styrdokumentet *Ramverk för ledning – I samverkan med Storstockholms räddningscentral,* fastställd 2014-02-26.

Behörighet att utse räddningsledare har räddningschefen. Delegation som räddningsledare utges enligt gällande delegationsordning efter en bedömning att nödvändig kompetens innehas.

9.2.6 Alarmering och kommunikation

Uppsala Brandförsvar har avtal med SOS Alarm AB och Storstockholms räddningscentral (SSRC) angående alarmering av brandförsvarets styrkor. När 112-samtal eller automatiskt brandlarm inkommer larmar SSRC styrkor enligt en larmplan som fastställts av brandchefen. Larmplanerna är utformade så att tillräckliga resurser larmas för att i normalfallet kunna hantera aktuell händelse. Den operativa chefen eller ledningsoperatören kan dock anpassa resurserna efter de aktuella förutsättningarna. Utalarmering av brandförsvarets resurser sker på två av varandra oberoende vägar, IP och Rakel. SOS, SSRC och Räddningscentralen Stockholms län kan larma styrkorna med dessa system.

Vid avbrott eller störningar i telenäten då det inte går att ringa 112 ska allmänheten ges möjlighet att larma brandförsvaret genom att bege sig till någon av brandstationerna eller till Stora torget i Uppsala. Från dessa platser ska även övriga räddningsorgan kunna larmas. Information om eventuellt övriga platser meddelas som "Viktigt meddelande till allmänheten", vilket beskrivs i kapitel 9.2.7. Erfarenheten har visat att samverkan med polismyndigheten och andra aktörer som taxibolag, väktare m.m. kan bli mycket viktig vid ett omfattande teleavbrott.

Systemet Rakel används i huvudsak för kommunikation. Systemet ger möjlighet till god samverkan med andra myndigheter och organisationer, t.ex. polis, ambulans, sjöräddning och kustbevakning.

9.2.7 Förmåga vid höjd beredskap

Den kommunala organisationen för räddningstjänst utgör en viktig del av totalförsvaret. Totalförsvaret regleras i Lag (1992:1403) om totalförsvar och höjd beredskap. Totalförsvaret består av militär verksamhet (militärt försvar) och civil verksamhet (civilt försvar). Det civila försvaret handlar om att värna civilbefolkningen, säkerställa viktiga samhällsfunktioner och bidra till Försvarsmaktens förmåga. I det civila försvaret ingår som en delmängd det som kallas civilförsvar och räddningstjänst under höjd beredskap (RUHB).

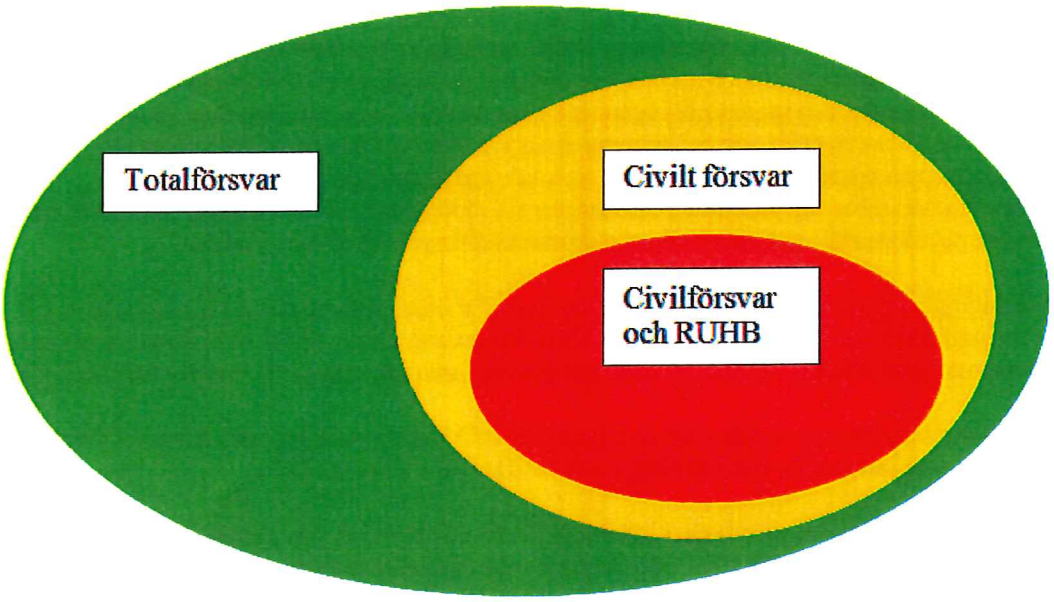

Figur 9.2.7.1. Civilförsvar och räddningstjänst under höjd beredskap (RUHB) är en delmängd i det civila försvaret.

Räddningstjänst under höjd beredskap beskrivs i LSO 8 kap. För att skydda och rädda människor och egendom vid höjd beredskap ska brandförsvaret enligt LSO 8 kap 2§ utöver sina normala uppgifter ansvara för:

- upptäckande, utmärkning och röjning av farliga områden,
- indikering, sanering och andra åtgärder för skydd mot nukleära och kemiska vapen,
- kompletterande åtgärder som är nödvändiga för att denna verksamhet ska kunna fullgöras, samt
- delta i åtgärder för första hjälp och transport av skadade samt för befolkningsskydd.

Lagen klargör att i övrigt ska samma regler och förhållanden gälla som vid utförande av kommunal räddningstjänst. Dessutom beskrivs att under höjd beredskap kan personal inom kommunens organisation för räddningstjänst tas i anspråk för uppgifter som inte berör den egna kommunen.

Organisationen vid höjd beredskap bygger på den fredstida organisationen och dess ansvarsområden. Det har konstaterats – bland annat i MSB:s svar (Dnr 2014-3277) på regeringsuppdrag om utvecklingen av civilt försvar – att den behöver stärkas, mot bakgrund av förändringar i omvärlden. Konkreta åtgärder som föreslås för kommunal räddningstjänst är att se över möjligheterna att knyta till sig RiB-personal med den allmänna tjänsteplikten.

9.2.8 Varning och information till allmänheten

I händelse av allvarliga olyckor ska de som bor eller vistas i kommunen kunna varnas och informeras. Brandförsvaret kan via radio och TV sända "Viktigt meddelande till allmänheten", VMA. Det finns två nivåer på meddelanden: *varning* och *information*.

Varningsmeddelande sänds genast när det är omedelbar risk för skada på liv, hälsa, egendom eller i miljön. Varningsmeddelandet kan, om räddningsledaren så beslutar, föregås av signalen "Viktigt meddelande" som sänds med ljudgivare (tyfoner) i flera tätorter.

Informationsmeddelande sänds utan krav på omedelbarhet, och föregås inte av "Viktigt meddelande"-signalen.

Vid behov startas "Viktigt meddelande"-signalen från räddningscentralen på order av räddningschef i beredskap eller räddningsledare. Förteckning över ljudgivare finns på SSRC.

De radio- och TV-företag som är aktörer i VMA-systemet är Sveriges Radios FM-kanaler, Sveriges Television, Sveriges Utbildningsradio, TV4, Kanal 5 samt Kanal 9.

9.2.9 Dimensionering av byggnadstekniskt brandskydd utifrån brandförsvarets insatsförmåga

Inom Uppsala tätort finns möjlighet till nödutrymning via höjdfordon, och i flera tätorter kan nödutrymning med brandförsvarets bärbara stegar ske från fönster eller balkonger. Vid dimensionering av byggnadstekniskt brandskydd där brandförsvarets förmåga är en förutsättning hänvisas till brandförsvarets anvisningar i särskilt dokument *(Information om brandförsvarets insatsförmåga)* på hemsidan.

9.2.10 Undersöka och lära av inträffade olyckor

Enligt Lagen (2003:778) om skydd mot olyckor ska kommunen efter avslutad räddningsinsats undersöka olycksorsak, olycksförlopp och hur räddningsinsatsen genomförts. Undersökningen ska göras i skälig omfattning. Bestämmelsen finns i 3 kap 10 §.

Varje insats dokumenteras i en insatsrapport enligt en nationell mall. Den som varit räddningsledare vid insatsen rapporterar sin bedömning av orsaker till olyckan, olycksförloppet, faktorer som påverkat skadeutvecklingen samt hur insatsen genomfördes. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB, tar del av samtliga insatsrapporter.

Finns oklarheter i orsak, förlopp eller hur insatsen genomfördes kan en fördjupad olycksundersökning genomföras. Kriterierna för en fördjupad olycksundersökning är att man kan förvänta sig att det finns något att lära av undersökningen, samt att de resurser som undersökningen kräver står i proportion till de erfarenheter man förväntas göra. Beslut om fördjupad utredning kan fattas av ansvarig för olycksförloppsutredning, brandchef eller biträdande brandchef. Beroende på olycka och insats kan fokus på olycksorsak, olycksförlopp och räddningsinsatsen variera.

På begäran av Polisen eller Åklagarmyndigheten upprättar brandförsvaret sakkunnigutlåtanden beträffande brand- och rökspridning. Brandförsvaret deltar vid behov i Polisens tekniska undersökningar av brandplatser, dels för eget lärande men också för att bistå Polisen med kunskap om brandförlopp och brandspridning.

När en insats varit ovanligt omfattande, eller när det kan misstänkas att allvarliga misstag begåtts under insatsen anlitas annan räddningstjänst eller myndighet för att genomföra undersökningen.

Genom att studera insatsrapporterna och genomföra fördjupade olycksundersökningar skapas underlag för att minska antalet olyckor och minska konsekvenserna av de olyckor som inträffar. Samverkan med och erfarenhetsåterföring till berörda verksamheter är mycket viktigt. Exempel på sådana verksamheter är kommunala kontor och förvaltningar, fastighetsägare, företag, Trafikverket, Polisen och andra myndigheter. Detta är ett område som kan utvecklas, inte minst inom kommunerna. Brandförsvaret verkar för att utvecklingen av lärande från inträffande olyckor ska leda till att fler drar nytta av brandförsvarets lärdomar.

10 Mål 2016-2019

Riskbilden har visat att de tre kommunerna har olika förutsättningar och utmaningar. Det är därför viktigt att skyddet mot olyckor så långt som möjligt anpassas till de lokala förutsättningarna, samtidigt som stordriftsfördelarna tas tillvara.

Riskerna är större utanför de större tätorterna. Sannolikheten att omkomma av en brand är högre, och de allvarliga trafikolyckorna inträffar på landsvägar med högre hastighet än i stadstrafiken. Samtidigt innebär persontätheten i framför allt Uppsala tätort en risk i sig där olyckor kan få stora konsekvenser.

Riskbilden har påvisat behov av utveckling inom området krisberedskap och civilförsvar. Förmågan kan stärkas betydligt inom dessa områden. Räddningsinsatserna kan också effektiviseras, genom bland annat snabbare respons och utveckling av utförandet.

Målen i handlingsprogrammet 2013-2015 har utvärderats i delårs- och helårsrapporter under programperioden. En enkel trafikljusmodell har använts för att presentera en sammanvägning av indikatorer och utförda aktiviteter. I årsredovisningen 2014 är två mål bedömda som gröna (uppfyllda), fem som gula (delvis uppfyllda) och ett som rött (ej uppfyllt). Flera mål är långsiktiga till sin karaktär och påverkas inte enbart av brandförsvarets ageranden.

10.1 Kommunernas inriktningsmål för 2016-2019

Utifrån den riskbild som presenterats, de nationella målen om ett tillfredsställande och likvärdigt skydd mot olyckor och om effektiva räddningsinsatser samt den politiska viljan som uttryckts i räddningsnämndens arbete har åtta mål formulerats för verksamheten för programperioden 2016-2019.

MSB anger i sin vägledning för kommunala handlingsprogram att mål kan delas upp i säkerhetsmål och prestationsmål. Här följs inte den modellen. Målen nedan är att betrakta som inriktningsmål. Dessa kommer i den årliga verksamhetsplanen att knytas till olika indikatorer för att underlätta uppföljning. Flera indikatorer som har följts upp under tidigare programperiod kommer att kunna återanvändas, då kontinuitet i mätningar ger större träffsäkerhet i analyserna över tid.

Målen riktar sig mot alla som bor, verkar och vistas i kommunerna, oavsett andra omständigheter. För de som har svårare att ta sitt eget ansvar måste brandförsvaret alltid vara redo att göra mer.

Under programperioden 2016-2019 ska brandförsvaret, utan inbördes rangordning:

1. **Utveckla samarbeten med andra samhällsaktörer för att minska antalet och effekterna av bränder och andra olyckor**
   Det förebyggande arbetet står i fokus. Bränder och olyckor ska så långt möjligt förhindras från att inträffa. Arbetet är komplext och berör många olika ansvariga aktörer och ideella aktörer i samhället. Samarbete är en förutsättning för att nå ut och påverka. *Målet syftar till att brandförsvaret ska vara drivande i en bred ansats i hela samhället mot bränder och andra olyckor.*

2. **Stärka förmågan till krisberedskap**
   Skogsbranden i Västmanland sommaren 2014 visade på behoven av en stärkt krisberedskap. Vid hanteringen av många kriser kommer kommunernas organisation för räddningstjänst att vara en naturlig aktör. Även om kommunernas ansvar för samordning av krishanteringsfrågor inte ligger inom brandförsvarets uppdrag har organisationen kunskaper och förmåga att hantera samhällsstörningar som är en tillgång. Samtidigt kan kunskaper om krisberedskapssystemet och civilsamhället utvecklas. *Målet syftar till att planera, öva och förbereda egen organisation och samhället för kriser.*

3. **Återuppta planering för civilförsvar och räddningstjänst under höjd beredskap**
   Förmågan till civilförsvar och räddningstjänst under höjd beredskap är eftersatt idag och planeringen har i praktisk mening legat nere. Mot bakgrund av förändringar i omvärlden behöver den stärkas. Förmågan till civilförsvar är dessutom nära förknippad med förmågan till krishantering, och ska bygga på denna. *Målet syftar till att etablera en känd och övad planering för civilförsvar och räddningstjänst under höjd beredskap.*

4. **Stärka skyddet mot bränder och olyckor på landsbygd och glesbygd genom lokala aktörer**
   Sårbarheten är större på landsbygd och i glesbygdsområden. För att åstadkomma ett likvärdigt skydd mot olyckor krävs mer insatser för dem som bor, verkar och vistas där. Lokal närvaro och

lokala aktörer är en viktig resurs i det arbetet. *Målet syftar till att med såväl egna resurser som genom lokala nätverk och fördjupade samarbeten åstadkomma ett stärkt skydd mot bränder och olyckor på landsbygd och glesbygd.*

5. **Verka för att riskhänsyn tas i samhällsplaneringen**
   Nya risker ska så långt skäligen möjligt undvikas vid utvecklingen av våra samhällen. Den mark vi bebygger idag ställer krav på vår beredskap i morgon och om hundra år. Samhällsplanering är en komplex, långsiktig process med många aktörer. Brandförsvarets möjlighet att påverka ligger mer i att förmedla kunskap än att ställa krav. *Målet syftar till att påverka sammanhanget så att risker hanteras så tidigt och tydligt som möjligt i processen.*

6. **Stärka den enskildes förmåga till riskmedvetet beteende och kunskap att handla vid bränder och olyckor genom information, rådgivning och utbildning**
   Den enskilde har i många fall bäst förutsättningar att minska riskerna i sin omgivning, och är dessutom oftast på plats där bränder och olyckor inträffat innan det offentligas resurser hunnit fram. Informations- och kunskapsspridning har underlättats mycket, men många utsatta målgrupper är fortfarande svåra att nå. Det är viktigt att information, råd och utbildning anpassas till målgruppen. *Målet syftar till att med stöd av befintliga och vidareutvecklade metoder rusta den enskilde med stärkt förmåga till såväl förebyggande som skadeavhjälpande åtgärder.*

7. **Bryta olycksförlopp i ett så tidigt skede som möjligt genom att tillgängligheten till och effektiviteten av räddningsinsatser ska förbättras**
   Det är i det tidiga skedet som störst möjlighet finns att påverka förloppet, även med små medel. Snabbhet är en central del i responsen (*samhällets svar på* eller *åtgärder vid*) till olyckor. Samtidigt måste kvaliteten vara god, vilket ställer krav på materiel och kunskap. Övningsverksamheten är därför viktig.
   Målet syftar till att under programperioden utveckla responskedjans alla delar så att snabbare och effektivare hjälp lämnas till den nödställde

8. **Utveckla förmågan att förebygga och hantera bränder och olyckor**
   Samhället förändras kontinuerligt, och nya risker uppkommer. Det finns ett starkt behov av att kontinuerligt utveckla såväl det förebyggande som det skadeavhjälpande arbetet. En central del i detta är lärande från inträffade händelser. *Målet syftar till att vidareutveckla rutiner och processer så att egna och andras erfarenheter snabbt omsätts i kunskap och arbetsmetoder.*

10.2 Måluppföljning

Säkerhetsmålen kommer att återfinnas i de årliga verksamhetsplanerna, och där kopplas till olika indikatorer. I brandförsvarets delårs- och helårsredovisning kommer indikatorernas utveckling och måluppfyllnaden i likhet med tidigare år att kunna följas.

11 Kompletterande styrdokument

Till handlingsprogrammet hör ett antal kompletterande styrdokument som hänvisats till i texten. Samtliga styrdokument finns samlade på www.uppsala.se.